

Na brakado...

Foto A. Koprivnikar

Gibanje naseljenosti male zaščitene divjadi med letom

Prof. dr. R. Jovetić

Pod naseljenostjo določene vrste divjadi razumemo število živali na površinski enoti lovišča, v času ko divjad štejemo. Praktično tak način ugotavljanja v prosti naravi ni mogoč, ker se divjad premika, razmnožuje in poginja ter tako vsakemu določenemu časovnemu intervalu ustreza tudi neka gostota naseljenosti. Njeno ugotavljanje do take stopnje natančnosti niti ni potrebno. Zadovoljujemo se z bolj grobo, približno oceno s težnjo, da stalež divjadi ocenimo na koncu določenih časovnih period, ki so za gibanje gostote v naseljenosti najznačilnejše, a za lovsko gospodarstvo najvažnejše. Glede določanja teh značilnih period je velika razlika med malo divjadjo, ki po pravilu že prva leta življenja doseže poln razvoj in med veliko divjadjo, pri kateri razvojni cikel zavzema več let. Pri gojenju divjadi obstoje posebne razlike med posameznimi skupinami male divjadi že v tem, če gre za tako imenovane zaščitene ali nezaščitene vrste. V tej razpravi bom skušal pojasniti zakonitost gibanja v gostoti naselitve zgolj male zaščitene divjadi.

Število divjadi vsake posamezne vrste živih organizmov je neposredno odvisno od niza biotskih in abiotskih faktorjev, od katerih eni delujejo pozitivno, medtem ko drugi porast omejujejo. Delovanje enih in drugih imenujemo *Povprečne (srednje) pogoje* ali *Boniteta lovišča*, a delovanje človeka v smeri omejevanja negativnih, oziroma pomoč pozitivnim, imenujemo *Lovsko gospodarjenje*. Osnovne naloge tega gospodarjenja in njegovo uspešnost najbolj ponazoruje gibanje v naseljenosti določene vrste male zaščitene divjadi med letom, oziroma gostota naseljenosti ob koncu naslednjih štirih značilnih letnih period:

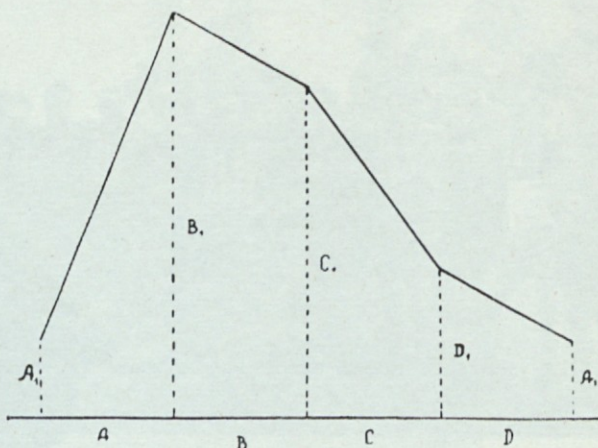
1. *Perioda mirovanja*, to je časovni interval od zaključka lovne sezone, do začetka razmnoževanja divjadi,

2. *Perioda razmnoževanja*, to je časovni interval od rojstva prvega mladiča, do rojstva poslednjega,

3. *Perioda razvoja mladičev*, to je časovni interval od rojstva zadnjega mladiča do začetka lovne sezone,

4. *Perioda odstrela*, to je časovni interval od začetka do konca lovne sezone.

Na grafikonu so te značilne letne periode označene z A, B, C, D, gostota naseljenosti divjadi na koncu vsakega intervala pa z A_1 , B_1 , C_1 , D_1 . Število (stalež) divjadi, ki ostane v lovišču po zaključku lovne sezone, imenujemo *Osnovni fond* divjadi. Število, ki preživi periodo mirovanja in dočaka začetek periode razmnoževanja pa *Matični fond* divjadi.

Analiza grafikona kaže na tele zakonitosti:

1. Perioda mirovanja (A) v razmerju do prehranske možnosti je vsekakor najkritičnejša. Razen tega se v tej periodi pojavljajo tudi znatne zgube, ki jih povzročajo razne vrste nezaščitene divjadi. Zavrlo tega gostota naseljenosti (stalež) upada in osnovni fond se postopno zmanjšuje. Spričo tega imamo v lovišču na koncu mirovalne periode, oziroma na začetku razmnoževalne periode, t. im. matični fond, ki je manjši od osnovnega za tisto število divjadi, ki je v tej periodi poginila ali se odselila drugam. V grafikonu je to upadanje enako razliki med Osnovnim in Matičnim fondom, $(D_1 - A_1)$. To pomeni, da mora lovsko gospodarjenje v tej periodi težiti k idealu, to je k izenačenju Osnovnega in Matičnega fonda, $D_1 = A_1$, oziroma $D_1 - A_1 = 0$. Ta ideal praktično ne moremo doseči, a se mu bomo tem bolj približali, čim izdatneje bo zimsko krmljenje in zmanjšanje raznih vrst nezaščitene divjadi intenzivneje.

2. Perioda razmnoževanja, »B« je najvažnejša, ker se tukaj ustvarja pripratek, od katerega je neposredno odvisen odstrel. Delo gojiteljev v tej periodi mora biti usmerjeno na varstvo pripratka do višine *Naravne plodnosti* vrste. Gojitelj divjadi pa praktično tega ideala nikoli ne more doseči, ker se je zaradi večje gostote naseljenosti (večjega staleža) in nepredvidnosti pomladka, gotovim izgubam še težje izogniti. Po drugi strani se razmnoževalna perioda (B) sklada s splošno vegetacijsko periodo, to je najbujnejšim razvojem vse flore in favne tako, da so možnosti naravne prehrane zaščitene divjadi zelo velike. Zato v tej periodi niso nujni kaki posebni ukrepi za umetno krmljenje divjadi.

3. Tretja perioda, (C) je razvojna perioda in perioda dozorevanja mladičev. Spričo njihovega porastka se količina hrane, ki jo divjad

dnevno použije, postopno povečuje, hkrati se pa veča možnost naravne prehrane, ker dozorela vegetacija daje mnogo semenja, s katerim se naša zaščitena pernata divjad pretežno hrani, travniki, deteljišča in pod. pa še vedno lahko preživljajo tudi relativno veliko število zajcev. To pomeni, da tudi ta perioda ni kritična glede na naravno prehrano, a so možnosti zgub po raznih pernatih in dlakastih roparicah še vedno zelo velike. Zato je delo gojiteljev v tej periodi usmerjeno na čim učinkovitejše varstvo pomladka. Na grafikonu je neizogibna zguba enaka razliki med številom divjadi na koncu razmnoževalne periode, B_1 , in številom divjadi na izteku razvojne periode (periode dozorevanja) C_1 , to je $B_1 - C_1$. Delo gojiteljev mora strmeti za doseg ideala, $B_1 - C_1 = 0$.

4. Četrta perioda, (D), odstrelna perioda je časovni interval, v katerem gojitelj divjadi pobira plodove svojega dela v odstrelu. Odstrel mora biti enak razliki med višino naseljenosti, (C), na koncu razvoja in dozorevanja mladičev in Osnovnim fondom divjadi, D_1 , to je $C_1 - D_1 =$ odstrel.

Kolikor ne izvršimo pravilnega odstrela, neizbežno nastopi naravno zmanjšanje divjadi, ki je bila predmet gojitve, kar v bistvu pomeni podhranjevanje razne nezaščitene divjadi. To gojitelj preprečuje s pravilnim postavljanjem in uresničenjem plana odstrela. Pri tem je treba upoštevati, da možnosti naravne prehrane ne upadajo enakomerno, temveč v začetku lovne sezone počasi, potem pa vse hitreje tako, da se na izteku lovne sezone ne more naravno prehraniti niti sam Osnovni fond (D_1). Spričo tega moramo dinamiko odstrela divjadi, ki je bila predmet gojitve, planirati sorazmerno z vedno manjšimi možnostmi naravne prehrane, z umetnim krmljenjem pa moramo začeti zadosti zgodaj, da se ne bi pojavilo propadanje in izseljevanje zaščitene divjadi. Uspeh lovskega gospodarjenja ocenjujemo po višini letnega odstrela. Poleg ostalega je količina odstrela odvisna od tehle faktorjev:

Naravna plodnost vrste — višina matičnega fonda — število preživelih mladičev v času razmnoževalne periode (B) ter razvojne in dozorevalne periode (C) — prirastek.

Naravna plodnost zaščitene male divjadi je prirojena lastnost in gojitelj divjadi more nanjo za sedaj v naravi le malo vplivati. Plodnost, ki je premo proporcionalna z ogroženostjo vrst, je pri naši mali divjadi zelo velika, tako da ta naravno velik faktor nudi gojitelju široke možnosti pri delu za dviganje odstrela.

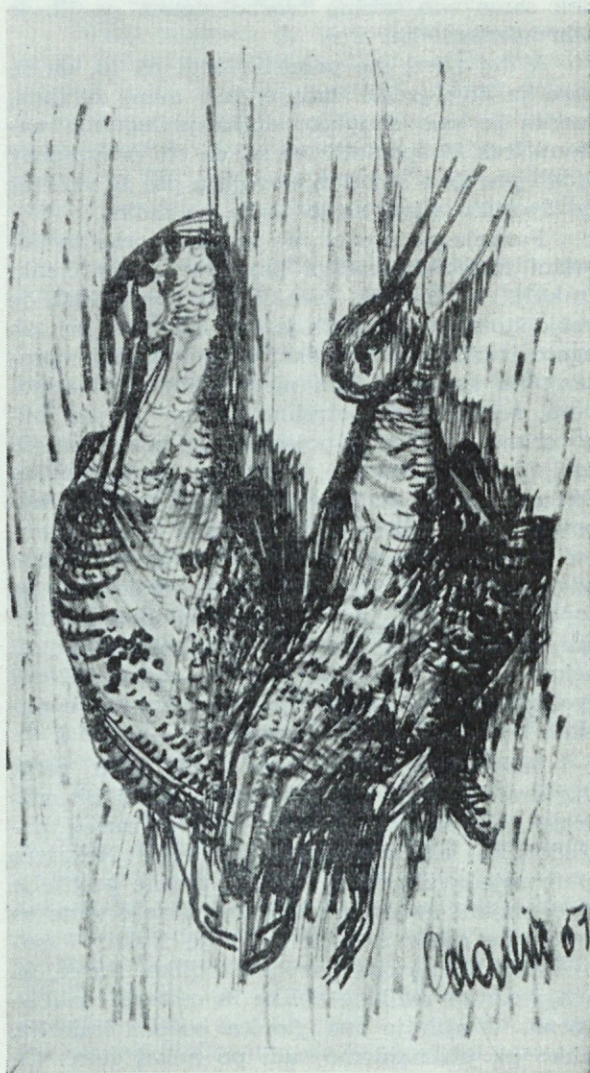
Gojitelj more neposredno vplivati na višino matičnega fonda in s tem na višino prirastka. Pri tem pa more prirastek ob istem fondu variirati v širokih mejah. To pomeni, da moremo v lovišču enako količino letnega odstrela doseči na dva načina in to:

Z vzdrževanjem velikega matičnega fonda ob majhnem odstotku izkoriščanja naravne plodnosti vrste (prirastka); ali ob majhnem matičnem fondu izkoriščati velik odstotek naravne plodnosti vrste (prirastka).

Naše lovsko gospodarjenje je za enkrat še vedno usmerjeno na vzdrževanje osnovnega fonda, oziroma matičnega fonda ob minimalnem letnem prirastku. Popolna preorientacija glede tega bi rešila mnoga vprašanja in zlasti: Znižanje stroškov za zimsko prehrano zaščitene divjadi; zmanjšanje škode, ki jo pozimi kaka vrsta naše divjadi dela drugim gospodarskim panogam; povišanje letnega odstrela. Merilo za intenzivnost lovskega gospodarjenja ni višina matičnega fonda, temveč višina izkoriščanja naravne plodnosti vrste, oziroma njenega letnega prirastka.

Zakon naravnega biocenoznega ravnotežja velja za vse žive organizme in tudi za našo zaščiteno divjad. S tem zakonom moramo v lovskem gospodarjenju računati, toda ni treba, da se mu podvržemo.

M. Š.

Razvojne oblike trakulj, zajedavcev psa in divjih mesojedov pri divjadi

Dr. Janez Brglez

Morda se je tudi vam pripetilo, da ste postali pozorni, ko ste opazovali obnašanje svojega istrskega braka, kratkodlakega ptičarja, terijerja ali kakšnega drugega kosmatinca, ko ste ga pri sprehodu spustili. Opazili ste, da se je žival pričela pripravljati na defekacijo, vendar se je pri tem nenavadno obnašala. Z izrazom nemira je krčila zadnji nogi in se nekajkrat z zadnjim delom telesa močno podrgnila ob travo. Izgledalo je, kakor da bi se bila žival »vozila«. Pri tem je nemirno lajala in cvilila. Slučajno ste stopili in pogledali iztrebke misleč, da je žival zaprta zaradi daljšega bivanja v stanovanju ali zaradi neprimerne prehrane v zadnjem času. Ko ste skrbno pregledali iztrebke, ste opazili na njihovi površini zrnu riža podobne tvorbe, ki so se premikale, krčile so se in raztegovale, pri čemer se je menjala njihova oblika. V začetku ste videli samo eno takšno tvorbo, potem pa jih je bilo naenkrat kar več.

V tej zvezi ste pomislili tudi na to, da se vam je žival zdela zadnje čase manj živahna, morda je celo shujšala, dlaka je izgubila naravni lesk in spomnili ste se, da ste pravzaprav videli podobno obnašanje svojega psa že večkrat na dvorišču. Žival se je vozila po zadku.

Pozneje ste zvedeli, da so bile tvorbe na površini iztrebkov vašega psa pravzaprav členki trakulj. V takšnih členkih ali proglotidah je večje število trakuljinih jajčec. Ko ste si pri teh ugotovitvah postavili nekaj čisto določenih vprašanj, na katere morda niste takoj našli odgovora, se nam zdi potrebno, da na nje mi odgovorimo. Pri svojih pojasnilih se bomo omejili zgolj na tiste trakulje, katerih razvojne oblike, ikrice najdemo tudi pri divjadi. Že zaradi nepoznavanja biološke verige razvoja trakulj namreč lahko celo sami povzročamo, da se bolezen od lovskih psov širi na divjad, od divjadi pa zopet na lovskega psa. Pri tem bomo tudi omenili, da bolezen lahko po lovišču raznašajo tudi nekateri divji mesojedi, posebno lisica. V tej zvezi bomo tudi spoznali, kako nevarno je puščati v loviščih poginulo divjad.

Trakulje so pogosti zajedavci naših psov. Vse vrste trakulj, ki jih je veliko in ki jih najdemo pri psih, potrebujejo za svoj razvoj posredovalca ali vmesnega gostitelja. Nekatere vrste zajedavcev so si izbrale vmesne gostitelje med nižjimi živalskimi vrstami. Ostale vrste so si izbrale razne domače in divje živali. V posredovalcih dozore razvojne oblike, ikrice, ki imajo zaradi različne oblike in sestava različna imena. V njih je ena glavica bodoče trakulje, lahko pa jih najdemo tudi po nekaj tisoč. Če

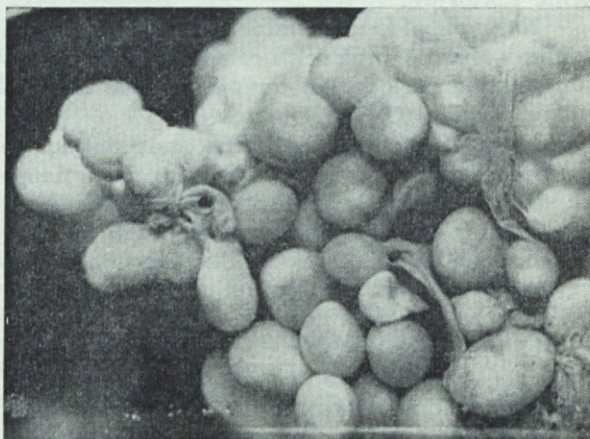
požro ikrice pes ali nekatere divje živali, se iz vsake glavice navadno razvije v tankem črevesu nov parazit. Ikrice imajo različno obliko. Velike so kakor grahovo zrno, dosežejo pa tudi velikost otroške glave. Ikrice najdemo navadno le na določenih organih vmesnih gostiteljev. To njihovo sposobnost imenujemo organotropnost. Nekatere trakulje zahtevajo samo določene vrste posredovalcev, pri drugih so lahko vmesni gostitelji razne živali. Zajedavec s strokovnim imenom *Diphyllotrium latum* potrebuje za razvoj celo dva posredovalca, od katerih spada prvi k nižjim živalskim skupinam, drugi posredovalec pa so razne sladkovodne ribe. Pes se invadira, če požre ribo z razvojnimi oblikami trakulje. Zanimivo je, da je okrog 6 odstotkov lovskih psov invadirano z omenjeno trakuljo v nekaterih naših južnih republikah, medtem ko ima to trakuljo le 1 odstotek ostalih psov. *Diphyllotrium latum* živi tudi pri mački, divjem prašiču in človeku.

Pogosto so vmesni gostitelji trakulj domače živali: ovca, govedo, prašič in druge. Med divjimi živalmi pa so v glavnem prežvekovavci: srna, jelen in gams. Med divjimi omnivori je posredovalec divji prašič, med glodavci pa zajec.

Povedali smo že, da žive spolno zrele oblike zajedavcev tudi pri divjih mesojedih, pri volku in lisici.

V naši razpravi bomo govorili le o tistih trakuljah pri psih in divjih karnivorih ter o njihovih razvojnih oblikah, ki so vezane s svojo razvojno verigo tudi na divjad.

Poglejmo samo nekaj razlogov, ki nam narokujejo dobro poznavanje biologije prav teh vrst trakulj!

Ikrice trakulje Taenia pisiformis

a) S trakuljami invadiran lovski pes zaradi nevarnosti širjenja bolezni ne spada v lovišče. Če vemo ali sumimo, da je okužen, ga moramo zdraviti. Doslej najbrž ni nihče sistematično zdravil invadiranih psov, posebno lovskih. Naše skušnje kažejo, da je v naših krajih okrog 85 % psov, ki so invadirani z najrazličnejšimi vrstami trakulj.

b) Lahko rečemo, da imamo trakulje, ki jih največkrat najdemo pri lovskem psu. Gotovo je, da je to vezano z načinom življenja in s pogoji uporabe živali v lovišču.

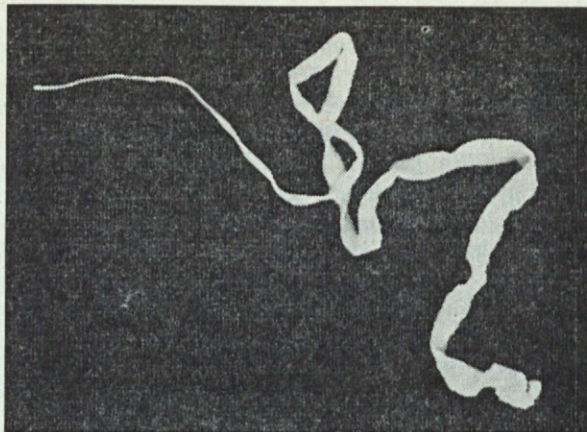
c) Vmesni gostitelji se pri naravnih pogojih lahko invadirajo tudi od divjih mesojedov. V epizootiologiji bolezni se velika važnost pripisuje lisicam.

d) Potrebno je odstranjevati iz lovišča pse klateže, pravtako naj bi odstranjevali iz lovišča trupla poginule divjadi.

Trakulje so ploščati črvi, traku podobni zajedavci. Telo je sestavljeno iz členkov ali proglotid. Na začetku ima trakulja glavico ali skoleks, kjer so pri družini Taenidae, ki jo bomo obravnavali, štirje veliki priseski. Nad njimi je dvojni venček značilnih ostrih kaveljčkov. Le-ti se pravilno izmenjujejo med seboj in so po velikosti različni. Takoj za glavo je skupina celic, ki ima nalogo, da neprestano proizvaja nove členke. Le-ti so v začetku ozki in kratki, proti koncu trakulje pa postajajo večji in širši. V teh že najdemo zrela trakuljina jajčeca. Takšni členki se drug za drugim odtrgajo od trakulje in skupaj z iztrebki zapuste gostitelja.

Z močnimi priseski in venčkom kaveljčkov se zajedavec zapne za sluznico tankega črevesa, srka presnovke svojega gostitelja z vso površino svojega telesa. Kadar črvi hrano asimilirajo, se močno razširijo, tako da je njihova površina večja kakor normalno. Takrat se pri gostitelju pojavlja nemir. Poleg tega gostitelja oškodujejo za dragocene presnovke, z izločki svoje lastne presnove pa ga zastrupljajo.

Trakulje so dvospolne. V vsakem členu najdemo razvita moška in ženska spolovila. V zrelih členkih najdemo številna jajčeca. Izven gostitelja, v prosti naravi ovojnice členu počijo, jajčeca odplavi voda. Pozneje najdemo jajčeca na travi, v vodi različnih kotanj, neurejenih jarkov in drugje. V prosti naravi so jajčeca zelo odporna proti izsušitvi in nizkim temperaturam. Posredovavci se invadirajo, če jedo travo, na kateri so jajčeca ali če pijejo vodo, onesnaženo z iztrebki psa ali divjih karnivorov. V obeh primerih se iz jajčec, ki že predstavljajo bodoči skoleks, razvijejo v različnih organih posredovavcev ikrice, mehurjem podobne tvorbe. Ikric rastejo navadno počasi, vendar nekatere vrste hitreje kakor druge. Počasi raste ikrice trakulje, vrste *Taenia echinococcus*. Če se ikrice prično razvijati v nekaterih važnih organih gostitelja

Trakulja vrste *Taenia hydatigena*

ali če je teh ikric zelo mnogo, se tudi pri posredovavcu pokažejo znaki bolezni. Poznano je, da živali poginejo tudi takrat, če takšen mehur počijo. Organizem je namreč preobčutljiv na razlito tekočino mehurja. Opisane mehurje, ehinikoke, najdemo najpogosteje pod ovojnico jeter ali pa v pljučnem tkivu posredovavca.

Vedeti moramo, da se iz ikric pri posredovavcu nikdar ne razvijejo spolno zrele trakulje, temveč mora končni gostitelj požreti takšno ikrico s hrano. Sedaj je razumljivo, da iz nevednosti odvržemo kot neuporabne takšne dele organov, ki jih lahko pes požre. Na tak način ga sami invadiramo in sklenemo življenjsko verigo trakulje.

Opišimo sedaj tiste trakulje, katerih razvojne oblike najdemo tudi pri naši divjadi.

1. Trakulja po imenu *Taenia pisiiformis* spada med velike trakulje psa in divjih karnivorov. Najdemo jo torej pri volku, lisici mački in še nekaterih divjih živalih. Zajedavec je dolg tudi do tri metre, ima veliko glavico, ki jo vidimo že s prostim očesom. Računamo, da je od 9 do 16 odstotkov psov invadiranih z opisanim zajedavcem v nekaterih naših južnih republikah, medtem, ko smo pri pregledu psov v okolici Celja našli le 5 odstotkov takšnih živali.

Ikrico trakulje imenujemo *Cysticercus pisiiformis*. To je mehurček po velikosti in obliki podoben grahu (od tod tudi ime). Mehurček je dolg okrog 13 milimetrov, širok pa 4 do 7 milimetrov. Navadno najdemo več mehurčkov skupaj. Skozi prozorno steno vidimo bodočo glavico trakulje. Posamezne ikrice, ali grozdasto skupino ikric, najdemo pod ovojnico jeter, v trebušni votlini, pod trebušno mreno, v podkožju, na pečici in še, vendar redkeje, v nekaterih drugih organih pri divjem zajcu, pri domačem kuncu, pri podgani, pri poljski miši in še pri nekaterih divjih živalih. Psi in divje živali se invadirajo, če požro organe posredovavcev, v katerih so opisane ikrice. Računamo, da je okrog 10 odstotkov

naših zajcev okuženih z ikricami opisane trakulje. Tudi mi smo večkrat našli ikrice pri preiskanih divjih zajcih. Glej sliko šte. 1. teh ikrice.

Opisani posredovavci se okužijo z jajčeci le takrat, če dobe med hrano tudi jajčeca trakulje. V prebavilih predre ličinka črevesno steno in pride po krvi ali mezgi v kapilarni krvotok jeter, kjer se zaustavi in prične se formirati ikrice. Okrog dva in pol meseca je potrebno, da se ikrice popolnoma razvije. Pri močno invadiranih zajcih opazimo nenavadno povečan trebuh in pri raztelesbi nam padejo v oči večje grozdaste tvorbe v trebušni votlini.

Ikrice je najbolje sežgati ali uničiti tako, da ne morejo psi do njih.

2. *Taenia hydatigena* je prav tako velika trakulja pri psih in nekaterih divjih karnivorih. Lahko je dolga tudi do 5 metrov, medtem ko je široka le blizu enega centimetra. Glavica ali skoleks je široka okoli enega milimetra. Členki so zelo široki in kratki. (Slika št. 2) Zanimivo je, da najdemo trakuljo tudi pri mački, dihurju in še nekaterih drugih živalih. Zajedavec je zelo razširjen. Računamo, da je 7 do 35 odstotkov psov invadiranih s to trakuljo. Tudi v naših krajih je omenjena trakulja pogosta. Glavni izvor za invazijo psov so pri nas prašiči, v nekaterih južnih republikah pa ovce. Vendar je gotovo, da je tudi divjad pogosto vezana na opisano trakuljo. Med divjadjo so posredovavci srnjad, jelenjad in gams.

Ikrice ima jajčasto obliko. Velika je kakor želod ali golobje jajce in celo večja. Mehur je napolnjen s tekočino, v kateri lahko opazimo bodočo glavico. Po posebnem postopku v topli fiziološki raztopini se glavica izproži, kar je dokaz, da je ikrice živa. S strokovnim imenom imenujemo ikrice *Cysticercus tenuicollis*.

Ikrice najbolj pogosto najdemo v mastnem tkivu pečice. Poslednja je pri divjih prežvekovavcih dobro razvita. Divjad in domače živali se invadirajo in postanejo posredovavci, če požro med hrano tudi jajčeca trakulje. Jajčeca pa lah-

ko najdemo povsod tam, kjer so invadirani psi. S svojimi iztrebki namreč izločajo številne trakuljine členke, ti pa so polni jajčec. Ta pridejo v pitno vodo ali na rastline, ki jih posredovavci jedo. Opisani so primeri, da domače živali zaradi množične invazije poginejo. V tem primeru najdemo po raznih organih razsute mlade, še nedozorele ikrice in mnoge krvavitve na teh mestih. Tudi mi smo spoznali takšne primere pri prašičih. Prašič je poznan koprofag, zaradi tega je možna taka masovna invazija. Zaenkrat poznamo premalo patologijo divjega prašiča. Mislimo, da bi bilo potrebno podrobneje spoznati nekatere zajedavske bolezni divjega prašiča, posebno ikricevost in trihinelozo. Invadirane pse zdravimo tako, da odstranimo trakulje. Zajedavce in ikrice moramo uničiti. Najbolje je, če jih sežgemo.

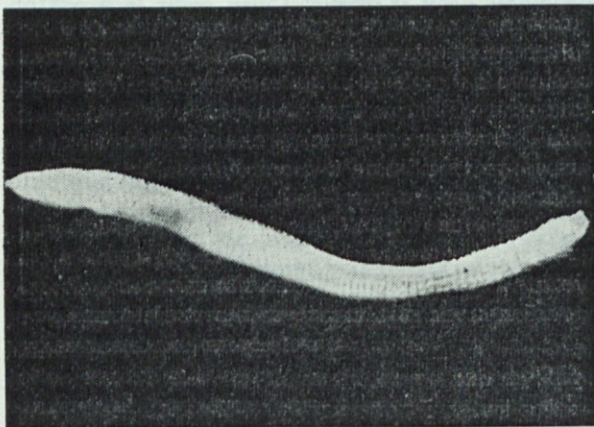
3. *Taenia multiceps* je naslednja trakulja, ki jo najdemo pri psu, volku, lisici in nekaterih divjih živalih. Po dolžini spada med manjše trakulje, dolga je okrog enega metra. Izgleda, da ni razširjena pri naših psih, vendar je v naših južnih krajih razširjena. V Skopju so jo našli pri 1,8 odstotkov pregledanih psov, v Zagrebu pri 3 odstotkih. Pri preiskavi naših psov je doslej nismo zasledili. V južnih republikah živi trakulja pri ovčarskih psih, razvojno obliko pa pogosto najdemo pri pašnih ovcah. Poznamo posebno obliko bolezni posredovavcev, ko se živali prisilno gibljejo v krogu. Proti koncu bolezni zelo shujšajo in nekatere poginejo. Ikrice se namreč naseli v možganih in zaradi pritiska na možgansko tkivo pride do opisanih motenj.

Razen domačih živali najdemo ikrice tudi pri divjih prežvekovavcih: srnjadi, gamsu, jelenjadi in še nekaterih drugih. Vmesni gostitelji so še domači in divji glodavci.

Ikrice imenujemo *Coenurus cerebralis*. To je mehur v velikosti golobjega jajca. Na notranji steni takšnega mehurja je v nekaj vrsticah zvrščeno več bodočih glav. Mehurji rastejo v možganih navadno počasi in z njihovo rastjo se stopnjujejo tudi opisani bolezenski simptomi pri posredovavcih. Bolezen ugotavljamo tudi pri divjadi, posebno tam, kjer so v bližini lovišč pašniki za ovce. Pri preiskavi lobanje posredovavcev lahko najdemo tudi po več mehurjev.

Gostitelji se invadirajo, če požro ikrice opisane trakulje, posredovavci pa takrat, če dobe med hrano jajčeca trakulje. Invadirane pse moramo dehelmintizirati, to pomeni, da odstranimo zajedavce s posebnimi zdravili, sumljivo divjad pa je najbolje odstreliti. Najbolje je, če glave invadiranih posredovavcev uničimo z zakopavanjem ali sežiganjem.

4. *Taenia serialis* je po svoji dolžini manjša trakulja. Dolga je okrog 75 centimetrov. Najdemo jo pri psih, volkovih in lisicah. Živi

Trakulja vrste *Taenia taeniaeformis*

tudi pri nekaterih živalih, ki jih nismo našli. Glavica je vidljiva s prostim očesom. Členki so široki in ozki. Posamezne vrste trakulj ločimo tudi po številu vejastih izrastkov ženskih rodil. Ličinko ali ikrico imenujemo *Coenurus serialis*. To je mehur v velikosti kokošjega jajca, napolnjen s tekočino. Od divjadi najdemo ikrico pri zajcu v vezivnem tkivu mišičevja. Če je invazija močna, invadirani posredovavci poginejo. Ker se ikrice navadno nasele v mišičevju nog, so le-te nabrekle, žival ni tako živahna kakor navadno in lahko postane plen klatečih se psov. Tako je narava poskrbela, da se laže sklene življenjska veriga navedene trakulje.

Tudi ta ikrica ima na notranji steni mehurja večje število glavic. Postopek zdravljenja in neškodljivega uničevanja ikric je isti kakor pri ostalih trakuljah.

5. *Taenia taeniaformis* je pravtako manjša trakulja. Živi pri 34 odstotkih preiskanih mačk, najdemo jo tudi pri psu in divjih kanih. Ikrico imenujemo *Cysticercus fasciolaris*. To je manjši podolgovrat mehurček, napolnjen s tekočino. Najdemo ga v jetrih podgan, miši in nekaterih divjih glodavcev. (Glej sliko trakulje št. 3.) Posredovavci se okužijo na poznan način, prav tako se invadirajo gostitelji po poti, ki smo jo že opisali. Zdravljenje živali in uničevanje ikric je že opisano.

6. Preostane nam še najmanjša trakulja, ki jo najdemo pri psu in volku. Vprašanje je, če jo lisice v enaki meri raznašajo med posredovavce, čeprav zajedavca pogosto najdemo tudi pri lisicah. Poznamo, da pri mačkah ne more spolno dozoreti. Trakuljo imenujemo *Taenia echinococcus*. To je zajedavec, ki je komaj nekaj milimetrov velik. Trakulja je sestavljena le iz nekaj členkov, od katerih je samo zadnji napolnjen z jajčeci. Ikrico imenujemo ehinokok, bolezen posredovavcev pa je znana pod imenom ehinokokoza. Ponekod je bolezen razširjena tudi med ljudmi.

Ehinokok je različno velik mehur. Stena takšnega mehurja je sestavljena iz nekaj kožic. Na notranji steni zrelega mehurja so številne glavice, na tisoče jih lahko najdemo tudi v tekočini mehurja. Pri posredovavcih najdemo najbolj pogosto ehinokoke pod ovojnico jeter, v samem tkivu jeter, v pljučih, pa tudi v vseh ostalih notranjih organih. Ehinokok zraste tudi do velikosti otroške glave. Pri posredovavcih nastopijo razne težave, ki so odvisne od velikosti mehurja in od važnosti organa, kjer se je ikrica naselila.

Ehinokokoza često najdemo pri srnjadi, pri medvedih, zajcu, nutriji in pri divjem prašiču. Od domačih živali obole za ehinokokoza ovca, v Sloveniji pa prav pogosto prašič in manj govedo. Škoda, ki jo bolezen dnevno povzroča pri domačih živalih je občutna.

Borba proti ehinokokozi je težavna. Torišče borbe je dehelmintizacija psov in sistematično uničevanje mehurjev, kar dosežemo tudi s prosvetljenostjo prebivalstva. Pri tem ne smemo pozabiti, da so rezervoarji za ehinokokozo divji mesojedi.

V Zagrebu so našli 6 odstotkov invadiranih psov, v Sinju 90 %, v Beogradu 8,4 %. V Veterinarskem zavodu v Celju smo pri sistematičnem pregledu večjega števila psov ugotovili 9 % invadiranih psov.

Ker je biologija ehinokokoze znana, ne bi iz strokovne plati smela bolezen predstavljati večji problem. Danes ocenjujemo ehinokokoza kot bolezen zaostalih razmer. Jugoslavija je neke na vrhu lestvice tistih držav, ki imajo največje število ljudi in živali obolelih za ehinokokoza.

Pri invadiranih psih lahko najdemo nekaj tisoč trakulj v tankem črevesju. Jajčeca so zelo odporna. Posredovavci se invadirajo z vodo in hrano, ki ima jajčeca. Ljudje, posebno otroci se okužijo v kontaktu s psi. Ležišča, dlaka in koža invadiranih psov so okolici nevarni.

Da bi naši lovski psi ne zanašali boleznih med divjad in bi ne bili tudi nam samim nevarni, moramo skrbeti za njihovo zdravje. Če so invadirani, jih moramo zdraviti. Najbolje je, da zdravljenje večkrat ponovimo. Skrbeti moramo, da uničujemo ikrice. Pse klateže in mačke moramo odstranjevati iz lovišč. Poginulo divjad globoko zakopljemo ali sežgemo. Divji mesojedi predstavljajo posebno nevarnost v epizootiologiji zajedavskih bolezni, ki smo jih našli in opisali.

Mislamo, da bi bilo divjad potrebno sistematično preiskati tudi v parazitološkem smislu.

O KOŠUTI IN NJENI GOJITVI

Strokovna literatura mnogo in obširno razpravlja o življenju in gojitvi jelena, malo pa o pomenu košute pri vzreji dobre in krepke jelenjadi. Nekateri pisci-strokovnjaki so sicer opozarjali, da je treba pri gojitvi jelenjadi posvečati posebno pozornost pravilni selekciji košut, vendar se v praksi običajno to opozorilo ni upoštevalo, razen navodila o pravilni ureditvi spolnega razmerja pri jelenjadi.

V večini primerov se smatra košutarija pri gojitvenih ukrepih kot manj pomemben faktor, tudi se ne uravnava pravilno naraščaj po starosti, niti se žensko jelenjad smatra za pomembnega nosilca in posrednika dednih zasnov. Četudi se vrši gojitveni odstrel moške jelenjadi pravilno, ovira kvalitetni dvig jelenjega staleža nepravilni odstrel ženskega jelenjega naraščaja in košut.

Se vedno velja zmotno naziranje, da se poddeduje jelenje rogovje kot sekundarni spolni znak samo po jelenu in se vrši zato gojitveni odstrel ženske jelenjadi nepravilno ali vsaj brez posebne pažnje in izbire. Opazovanja v obori pa so dokazala, da vpliva na razvoj, moč in zasnovo rogovja prav posebno košuta. Opazili so, da so sinovi znanih košut razvili več let zaporedoma isto obliko rogovja, čeprav je kot glavni jelen obvladal rukališče vsako leto drug jelen. V oboro djane šlezijske košute so rodile mladiče, ki so nastavili rogovje s številnimi parožki, četudi je bil oče češki ali karpatski jelen, ki te lastnosti nima. Obratno pa je češka ali karpatska košuta rodila mladiče, ki niso razvili številnih parožkov, čeprav je bil oče šlezijski jelen.

Ta opazovanja dopuščajo zaključek, da košute zasnovo glede rogovja posredujejo svojemu moškemu naraščaju bolj kakor jeleni, pač pa jeleni svojo zasnovo svojim hčeram in preko teh svojim moškim potomcem. Iz tega izhaja, da je košuta pomemben nosilec in posrednik dednih zasnov.

Težo, dimenzije in število parožkov se sicer more z izdatnim krmljenjem povečati, nikoli pa se ne more s tem sredstvom spremeniti struktura in tip rogovja. To se lahko doseže samo s križanjem jelenjadi drugačnega tipa rogovja. Pri tem pa je treba upoštevati gornjo tezo, da je pomemben posrednik dednih zasnov košuta. Sicer je ves trud zaman, ker tiči v ženski jelenjadi, ki je v lovišču, zasnova enega tipa rogovja, ki ga želimo s križanjem odstraniti. Za križanje je zato priporočljivo, da se nabavijo breje košute zaželenega tipa rogovja, ker z njimi že v prvem letu število nove krvi in zasnove podvojimo. Če pa nabavimo jelene, pridemo do nove krvi in zasnove šele po poldrugem letu in še tedaj deloma do mešancev.

Pravilna gojitev jelenjadi zahteva nadalje, da urejamo z odstrelom ženske jelenjadi tudi po sorazmerni starosti. Jelen posreduje svoje dedne zasnove neglede na starost. Jelen z manjšim številom parožkov prenese to svojo lastnost preko svojih hčera, četudi zaradi starosti že krni. Drugače je to pri košutah. Mlade košute prenašajo dedne zasnove slabše, kakor one srednjih let. Po 8. ali 9. letu starosti pa ta lastnost vedno hitreje upada. Jelen živi povprečno 18 do 20 let, košuta 14 do 17 let. Jelen popolnoma doraste v 7. ali 8. letu, košuta v 4. letu. Zato je potrebno, da urejamo tudi stalež košut pravilno po starosti. Teoretično je prav, če je v lovišču razmerje med košuticami in košutami 1:4 in je število košut srednjih let približno polovico vseh košut ostalih letnikov. Vzemimo, da je v lovišču 100 kosov ženske jelenjadi v spolnem razmerju 1:1. Te košute vodijo v jeseni ca. 60 telet, torej ca. 3 teleta na 5 košut. Priporočljivo je, da smo pri odstrelu telet zmerni, ker je včasih težko ugotoviti spol teleta in lahko pade preveč dobrih telet moškega spola. Zato naj selektivni izbirni odstrel vseh telet ne presega dvojnega števila telet moškega spola, ki naj se odstreli po planu. Ostali odstrel naj zajame košutice. Od telet se odstrele samo slabotnejša, ki so pod povprečjem. Odstrel telet pa naj na splošno ne presega polovice staleža teh ali vsaj $\frac{1}{3}$. To seveda, če je v lovišču normalen stalež.

Mnogo se greši pri selektivnem odstrelu tudi, ker se srednje stare košute odstrele kot jalovke, ker eno ali dve leti niso vodile mladiča. Razlog za to pa je lahko prav različen, vendar košuta zato še ni jalova. Jalovke so pri cervidih redke in postanejo šele v visoki starosti. Mnogokrat ostane pri selektivnem odstrelu slabotna košuta, ker se smatra za košutico. Napačen odstrel košut ogroža stalež košut med 3. in 6. letom, ki so najboljši posrednik dednih zasnov. Navadno pa so 6 do 7 letne košute že tudi vodnice svojega tropa. Odstrel vodnice pa je vedno škodljiv in lovsko nepravilčen razen v niže navedenem primeru. Ker pa v praksi lahko ločimo samo košutice, košute in košute vodnice, bomo pravilno izvršili odstrel košut, če ščitimo vse dobro razvite starejše košute ne glede ali vodijo mladiča ali ne. Prav pa je, da odstrelimo staro košuto, če smo ugotovili, da je res stara in kot taka manj priporočljiva za razplod.

Košuta tvori s svojim prvim in drugim teletom rodbino. Košute, ki povržejo večinoma teleta ženskega spola, vodijo svoj naraščaj in potomce svojih košutic. Trop košute, ki povrže večinoma teleta moškega spola je vedno majhen, ker se tri do štiriletni jeleni izločijo iz svojega sorodstvenega tropa in se priključijo tropu je-

lenov. Ta pojav preprečuje oziroma zmanjšuje možnost ploditve v sorodstvu in prav tako kot lastnost, da jelen v ruku zelo daleč potuje.

V tropih jelenov so združeni sorodni in tuji jeleni. Tropi košutarije pa so v glavnem združitev na sorodstveni osnovi. Starejša košuta, ki je zarodnica, vodi trop. Tak trop sprejme tudi tujo košuto, ne sprejme pa osirotelo tele.

V času stiske in nevarnosti ter v ostrih zimah ali ob poplavih se združijo taki sorodstveni tropi v velike trope. Vodstvo prevzame skušena najstarejša košuta kot glavna vodnica, ki ne vodi mladiča. Takemu tropu se ob nevarnosti priključijo tudi mlajši jeleni. Tak velik trop zahteva zaradi prehrane obsežen življenjski pro-

stor. Zato rad potuje daleč. Obstaja tudi nevarnost, da se odseli. Povzroča tudi lahko veliko škodo, ker je na enem prostoru združeno preveliko število jelenjadi. V tem primeru je potrebno, da se glavna košuta vodnica odstreli, ker trop potem zopet razpade na manjše trope, ki se porazdele po lovišču.

Gornje podatke sem posnel iz obsežnega članka v reviji »Amblick« števil. 1/62. Ali so teze, ki jih razvija, tudi popolnoma v skladu s teorijo o dednosti, je vprašanje. Vsekakor pa so rezultat opazovanja v naravi in kot taka zanimiva tudi za naše lovce jelenjih lovišč. Zato jih v iz-
vlečku posredujem.

B. K.

To in ono iz lovske prakse

Valentin Močnik

Kakor pri vseh športnih panogah, tako je tudi pri lovu praksa najdražji vir. Vsa moderna lovska oprema se da kupiti za denar, toda lovska praksa ne. Mnoge med nami pa stane lovska praksa tudi dovolj dragocenega zdravja.

Lovec, ko opravi lovski izpit, je zgolj lovec teorije, praksa je še daleč. Če je tak začetnik s pravo lovsko žilico, bo za lov žrtvoval vse kar zmore in prav takšen bo v nekaj letih lovec, ki bo zaslužil to ime.

Znano je, da se tudi lovska praksa stopnjuje z ostalo mojstrovino. Lovci se spoznajo med seboj kar mimogrede. Spoznajo se pa tudi na znotraj mimogrede. Srečanje dveh lovcev izda na prvi pogled lovska obleka ali klobuk in sta si znanca, čeprav pred minuto še popolnoma nepoznana. V lovskem pogovoru kaj kmalu odkrijeta koliko ima kdo smisla za lov.

V prvo stopnjo lovcev se uvrščajo začetniki, v dobrih primerih do treh let. Na tej stopnji sega lovčeva sposobnost do kolen. Druga stopnja je sredina, ki je po številu članov v LD največja. Njih stopnja sega do pasu. Tretja stopnja je po številu šibkejša. To so delno stari lovci in delno tisti, ki so se z lovom ukvarjali že od mladih nog. Njih stopnja pa sega do ramen. Žal tiste stopnje, ki bi segala po sposobnosti vrh glave, pa lovci ne poznamo. Stari lovci, ki so prešli vse stopnje in se z lovom ukvarjajo že 40 let, doživljajo v naravi še vedno kaj novega.

Lov je eden izmed lepih športov. Kdor ve, da je lovec biti lepo, tudi ve, da je pravi lovec biti težko. In prav takšen bo lov cenil. Ker mi je prav letos poteklo 10 let v lovskih vrstah, sem se namenil opisati o lovu to in ono. Ne mislim pa s temi vrsticami nekoga lovec učiti, ampak želim z opisom nekaj dogodkov pokazati,

Sodobni jerebar

kaj je lov tistim lovskim tovarišem, ki jim je lov in divjad zadnja briga v lovopustu. Prav lovci, upam, bodo razumeli. Želim pa opisati vse kar se lova tiče, od lovskega gumba pa do puškega kopita. Skratka vse pozdraviti, kar menim, da je v lovstvu pravilnega, in kritizirati, kar mislim da je nepravilno.

Po večjem orišem lov iz štirih letnih časov. Ker je lovski šport za vsakogar izredno privlačen in različen, so med člani zelene bratovščine nastale velike razlike. Nekateri trpe prav zavoljo lovske žilice, ker zelenega lovskega športa časovno ne zmorejo. Drugi pa so, ki jim je lovska žilica oslabela, ko so stopili v zelene vrste.

Nekatere LD se drže pri sprejemanju novih članov načela, da mora vsak začetnik že poprej 1–2 leti tesno sodelovati, preden sme nabaviti orožje. Tako sito je najboljša preskušnja, da vsakdo pokaže, koliko lovskega je v njem, in da vidi, da je pri dobrih lovcih treba včasih tudi trpeti in potrpeti.

Še dosti je lovcev, ki menijo, da je lov zgolj v jeseni na brakadah. Navadno taki in podobni po končanih brakadah postavijo svoje pihalnike v kot. To je tista stopnja lovcev, ki ne pozna nobenih drugih lovskih pripomočkov kot pse goniče, pasti in strupe. Ne poznajo pa npr. vseh vrst lova z vabami, čakanja pri luni, zalaza itd.

Sedaj opišem primer z lisičjega lova in sicer dva — zimsko jamarjenje na lisice in enega klicanje lisic. Čeprav sem bral v nekem lanskem Lovcu, kjer pisec trdi, da je za jamarjenje najugodnejši čas spomladi na mlade lisice in čeprav moram ta lov zaradi gospodarske škode dosti opravljati, vendar menim, da jamarjenje spomladi ni lovsko pravično. Poglejmo, kaj je bolje in pravičneje, ali pozimi s psom izgnati eno samo lisico iz rova in jo upleniti s strelom ali pa spomladi prevariti nedolžne mladiče, ki jih je le redko dobiti brez kopanja; pri tem nam pa stara še pogosto uide. Vsakemu dobremu lovcu je žal razdirati jame, kjer prav tam najde sleherno lisico v mrazu in debelem snegu. Kje je lepši lovski užitek?

Potem se vprašajmo, kje smo bili pozimi, ko je lisičji kožuh cvetel. Mnogo dobrih psov jamarjev pa tudi lovcev jamarji v mrzli zimi, ko je za jamarjenje najlepši čas, ta ali oni pa jamarji kar doma pri štedilniku in je gotovo še gospodinji v napotje.

Če smo jame poleti razkopali, bomo morali lisice pozimi iskati v skritih neznanih rovih. In prav jamarjenje je iskanje lisic v svežem snegu. Iskanje lisice po sledu v novo zapadlem snegu je isto kakor lov na kuno. Razlika je v tem, da je kuno treba nekaj časa slediti po tleh, nato pa po drevju, lisico pa nekaj časa po lepem — potem po gostem in nazadnje po skoraj neprehodnem skalovju, da najdem njen dom.

Tako sem lanskega decembra krenil s psičko od doma že zelo zgodaj in obrnil že nekaj jam.

Lisice sem sledil vse mimo. In tako sva se s psičko poprijela novega lisičjega sledu v svežem snegu. Dejal sem psički, draga, kar dajva, lisičja mati še ni umrla. Ko sva prešarila nekaj sto metrov, postane psička živahna in vidim, da je skočila na nek pol metra visok panj, od tam na tla, kjer cvili in koplje. Brž sem bil na mestu in v plitvem rovu je že borba. Lisica pa ni hotela ven za nobeno ceno. Ker je bila jesen zelo mokra, so bile tudi v začetku zime jame zelo blatne. Rov, za katerega nisem nikoli vedel, sem sedaj našel. Jasno mi je bilo, zakaj je ležala lisica v takem mrazu zunaj poleg jame na panju. V rovu je bilo mokro. Psička se je iz borbe nekajkrat vrnila vedno bolj blatna, da je naposled skoraj ne bi poznal. Ker je v mokrem blatu od mraza pretresljivo cvilila, sem rov zatlačil z nahrbtnikom, psičko pa odpeljal k bližnjemu kmetu, jo dodobra očistil, da se je ogrela in jo nakrmil z mlekom. Po enournem odmoru sva bila sposobna za nadaljnjo borbo. Ko odprem rov, psička ni hotela vanj, pač pa se je splazila po zelo ozkem kanalu navzdol. Nekaj časa je cvilila zaradi težko dostopnega nasprotnika, potem se je borba ponovila in trajala brez odmora dve uri. Med borbo je bilo slišati vekanje lisice, pa zopet vekanje psice, ki je včasih trajalo tudi celo minuto. To pasje cviljenje se je včasih spremenilo v neko grgranje. Po tem sem sodil, da je psička zašla v tesen rov, od koder ne bo vrnitve brez moje pomoči. Tako je tudi bilo. Moral sem kakor že večkrat pozabiti, da je lisičine škoda razkopavati. Zdrsnil sem k istemu kmetu po orodje. Ko sem se vrnil, je bilo v rovu vse tiho. Klical sem psičko in ji dajal pogum, pa se je psička zopet bolno oglašala. Prišel sem s kopanjem, a rešitve ni kazalo nikjer. Zaradi kamenja in debelih korenin sem kopanje menjal in poskusil na več mestih. Iz rova se je slišalo usodno pretepanje, kar me je gnalo do pretiranja pri težkem kopanju. Končno sem se odločil za kopanje pod veliko skalo, od koder sem sodil najbližnjo rešitev psičke. Naposled se mi je posrečilo odkopati stari zasuti vhod pod skalo. Po ozki špranji pod skalo sem se preril po trebuhu ter posvetil z žepno svetilko in končno zagledal požrtvovalno psičko, ki je ležala v zagati na hrbtu. Nekaj centimetrov zgoraj pa so štrlele lisičje dlake. Lisica in psička sta bili v zagati. Lisica je od strahu visela na zelo ozki polici. Ugotovil sem, kadar začne psička lajati, se lisica popne dalje v ozko špranjo, kamor skrije glavo. Ko pa psička poprime od zadaj za lisičja bedra, potegne lisico k sebi in zato je tedaj vedno nastajal hud boj vse dotlej, da se lisica ni sprostila pasjih zob in se umaknila nazaj na polico. V špranji pod skalo, ki sem jo povečal, sem mogel le klečati ali ležati. Medtem se je divje vekanje psice in lisice zopet povečalo, potem je javkala samo psička, jaz pa kopal brez usmiljenja. V največjem tepežu, ko je izgledalo, da gre za

psičkino življenje, sem prav v tem trenutku držal v rokah le še ročnik. Kramp mi je odpovedal. Del špranje se je od znotraj zasul zaradi pririvanja. Ležal sem na trebuhu in kričal v rov: Spusti vrag kosmati, in še sam ne vem kaj vse sem počel, da bi srdit tepež v zagati ustavil. Sedaj sem mrzlično grebel zasuto špranjo kar z golimi rokami. Psička je cvilila vedno manj. Sedaj je konec mojega jamarjenja, sem bolj videl kot mislil. Toliko lisic je pregnala iz jam na moj strel. Popolnoma je utihnila. Kopal sem s samim krampom brez ročaja. Špranjo sem odprl in povečal. Vzamem žepno svetilko ter obenem vtaknem v rov puško. Vidim najprej samo pasji rep. Kličem, rep se zgane. Psička je še živa. Sežem v rov z roko, primem za rep in psičko potegnem k sebi, nato poprimem za noge in jo končno izvlečem. Psička krvava in umazana od blata in ilovice. Kljub poškodbam in izčrpanosti je hotela nazaj. Nazaj ni mogla, ker sem jo tudi sam izvlekel s težavo. Odcapljala je nazaj h glavnemu vhodu, od koder se je prerila zopet pod skalo do lisice. Kazalo je, da je lisica obrnjena proti psiči. Zato se tudi nista spoprijeli. Zopet sem moral z dolgo roko seči po psički. Psičko sem oprčil in nič več v ta rov. Zatlačim špranjo in od capljala sva h kmetu v toplo zavetje. Tam pustim psičko, sam pa se vrnem s šopom suhe praproti. Praprot zatlačim v vhod, vmes denem nekaj sveže smrekove stelje in zažgem. Goreti sicer ni hotelo, vendar se je krepko kadilo. Puško sem držal pripravljeno. Zdaj, zdaj bo skočila. Kmalu zaslišim izpod skale neko sopihanje in kašljanje. Tudi tega je bilo konec, skočila pa vendarle ni. Brezuspešen dim sem razkopal in v rov sem potipal s palico. Zatipal sem nekaj mehkega in na koncu palice najdem lisičjo dlako. Zaradi dima pa s svetilko nisem nič videl. Plaho sežem v rov z golo roko. Res sem otipal nogo, hitro potegnem in končno sem izvlekel malega mrtvega lisjaka, ki prav tako ni mogel ven in je moral žalostno končati od grenkega dima. Bil je ves obgrizen in nič manj blaten. Četudi je lisica hud ropar, kljub temu ne bi tega storil, če bi vedel, da se bo morala zadušiti.

Vedno, če opišem dva primera lova ali dve doživetji, opišem izredna primera, zato da ne bi neizkušenega lovca motilo češ, da je to tako težko, ali pa prav lahko. Vsekakor je pri lovu treba marsikaj tvegati.

Drugi primer: Predlanskega januarja sem se odpravil s psičko na jame. Našel sem mimogrede svež lisičji sled in jo mahnil po njem. Zopet je bilo sledu konec tam, kjer si nisem mislil. Sled me je zapeljal križem po širnem gozdu in naenkrat konec. Košat hojev koš, meter visok in luknja. In že me je psička prehitela, da nisem utegnil preiskati, če ni kje še kakšen izhod. Psička je lajala precej globoko. V eni uri se je vrnila dvakrat. Čudil sem se, zakaj lisica tako dolgo ne skoči. Zato sem domneval,

kar je tudi bilo, da je lanska mladica, ki tako dolgo drži. Minila je že dobra ura in še vedno nič. Naenkrat opazim šilast gobček, kako se počasi pomika proti izhodu. Pritisnem desno cev s polovičnim nabojem — cek! Tedaj priskoči psička in dokonča prejšnjo dolgotrajno borbo. Lisica je bila stvarno mladica. Obesim jo na bližnje drevo in hajdi v pravo lisičjo domovino, ki mi jo je izdal sled in nisem zanjo vedel. Vreme se je jelo muhati, pihala je burja, snega je bilo do kolena. Že nekaj časa sem gazil sneg in psička me že ni več dohajala. Kaj sem hotel. Paziti je treba na pasjo zmogljivost bolj kakor na puško, ker od te je odvisen ta lisičji lov. Vtaknil sem psičko v nahrbtnik in po eni uri prigazil v Gruberjev vrh, kjer so mogočne lisičje trdnjave. Odložim nahrbtnik, iz njega potegnem »lovske zastave«, psičko pa še pustim v njem. Kaj so lovske zastave? Ker sem jamaril sam, rogov pa toliko, da sem včasih slekel vse, kar se je dalo, da sem zatrpal vsaj nekaj izhodov. Lovske zastave so za pol rute velike krpe. Najbolj učinkovite so rdeče. Veljajo pa tudi vseh vidnih barv, le bele v snegu ne. Te krpe, največ rdeče, obesim na palčice, ki jih zatakнем vse naokoli nekaj metrov od jam na vidna mesta, kamor naj lisica ne odskoči. Smer, v kateri želim, da gre lisica, pustim nedotaknjeno. Niti snega tam ne prehodim, medtem ko ga okoli zastav prehodim. Kjer je več rogov med seboj povezanih, lisica pred psom včasih zgine, da se še pes hitro ne znajde in že je lisica kje daleč. Tako šine ven pri kakem stranskem rovu, ko pogleda kje je prosto, sneg nedotaknjen in ne vidi nič sumljivega.

Tako sem tudi to pot postavil zastave in spustil psičko iz nahrbtnika. Brž sem stopil tja na pregledno mesto, nekaj korakov vstran in ni še minilo tri minute, že sem zgoraj zagledal črne uhlje, ki so se hitro vzdignili in takoj zopet pogreznili. Kmalu za tem pa vidim, da je od tistega rova kar dva metra daleč planila neka rumena strela. V tem hipu sem sprožil. Velik lisjah se je kar v zraku prekotalil. Prava starina, ki je bil presneto previden, pa so ga vseeno te krpe ukanile.

Psička je pritekla, ker je slišala strel in že je bila na lisjaku. Krenila sva nazaj do prvega plena. Ker je bilo takrat zmrzlo, trte nisem mogel oviti, sem zvezal lisicama noge s špago, po vrhu sem pa navil smrekovo vejo. Mnogi lovci tega ne vedo, da ni lepo plen vezati za zadnje noge z golo špago. Vse kar živi v gozdu je gozdni prebivalec, tudi roparica zasluži zeleno vejo okoli nog namesto špage. Oprtal sem obe lisici preko rame in s psičko sva po bližnjici krenila proti domu. Toda njene kratke nožice niso zmogle snega na celem. Zato hop v nahrbtnik in tudi po glavni cesti sem nosil ves živalski svet.

Se nadaljuje.

O lovu na prašiče v mesečini

Za lov na divje prašiče sem se vedno zanimal, zlasti zaradi nočnega lova nanje. Četudi sedaj ne lovim več, so mi dogodki ostali živo v spominu. Zalezovanje ali čakanje v mesečini je bilo vedno najuspešnejše. Nestrpno sem čakal noči, da vzide luna in da bo ura nekje okrog devete zvečer. Če je bila še mirna noč, več ni bilo potrebno. Puško sem vrgel čez ramo, vzel največ pet nabojev in odšel v mlado noč. Luna je še visela nad smrekovimi gozdovi, ura v zvoniku je odbila deveto. Iz vasi so trepetali skozi zimsko noč glasovi petja in harmonike. V predelu, ki sem ga podnevi pregledal, so bili preteklo noč prašiči. Isto krdelo pride namreč na isto mesto skoraj gotovo še drugo noč kakor naslednje noči nič več. Če je veter dober, se lahko kar nasloniš na kakšno smreko in mirno čakaš. Smreka je zato najboljša, ker da dobro senco, ki te prikrije. Za to vrsto lova so najbolj ugodne mirne noči brez snega tako, da listje primrzne in se vsak korak divjadi dobro sliši. Nenadno začuješ nekje od daleč kakor bi kdo zagazil v gomilo listja. Šum potem preneha in se zopet pojavi in to močnejše. To je prvi znak, da je ščetinar na delu. Šum povzroča z rilcem v listju, ko križari po gošči. Sprva ne veš odkod prihaja šum in zdi se, kakor da je polno teh šumov. V resnici dela to en sam prašič. Smer šuma pa človek zgubi zaradi napetosti živcev pri poslušanju. Ščetinar je oddaljen še sto do stopetdeset metrov. V kateri smeri je, ugotoviš, ko se za polovico te razdalje približa. Če je krdelo, se bliža zelo naglo. Krdelo je oprezno le, dokler se v koloni bliža določenemu predelu. Seveda ne smeš misliti, da se potem sploh več ne briga za svojo varnost. Človek ima ob tem priložnost, da vidi vso divjo lepoto te divjadi, ko poka dražje pod težkimi telesi, zmrzlo listje pa povzroča močen šum, ki se daleč sliši, če je noč mirna. Ko se na kakšnih trideset metrov med debli pojavijo temne gmote, ki so skoraj višje kakor dolge, razločno slišiš tudi sopihanje in tleskanje zob. Nenadoma krdelo kakor na povelje obstane. Takrat bodi previden, ker krdelo posluša. Kaki dve minuti ne slišiš drugega kakor globoko sopenje vodeče živali. Če velika svinja vodnica ni nič sumljivega dobila v svoj občutljivi nos, se rahlo oglasi in delo se nadaljuje. Če so sami odrasli prašiči, ki jih je največ šestorica, se pojavijo pred teboj kakor čreda slonov v džungli. Takrat imaš priložnost, da si izbereš žival. Bliže kakor na petnajst metrov ni priporočljivo, da jih pustiš, ker ranjen napade neverjetno hitro. V takšno bližino jih pa dobiš le ob ugodnem vetru in če si docela miren ter s prestopanjem ne povzročaš šuma.

Velik uspeh sem imel tudi z zalezovanjem. Ko je krdelo razkropljeno po gozdu, sem najprej ugotovil smer vetra. Najboljši čas za zalezovanje je okrog ene ure ponoči, ker se živali že malo najedo in se ne pomikajo tako naglo naprej. Počasi in oprezno sem se bližal, podobno kakor na divjega petelina. Kadar se je krdelo paslo, sem naskakoval, ko je poslušalo, sem miroval pa četudi z nogo napol v zraku. Tako sem se približal na kakšnih dvajset metrov in užgal po mirno stoječi živali. Seveda je to naporno in za neskušenega vedno boljše, da krdelo pričaka. Toda le dokler si krdelo išče hrano in se premika, zato je boljše, da stopiš v gozd ob dvajstih kakor pa ob osmih ali sedmih zvečer. Krdelo si nemoteno išče hrano do okoli druge ure ponoči, potem se pa počasi vrača. V primeru, da si staro žival obstrelil in se je zarila v kakšno podrast, jo pusti pri miru in pridi ponjo drugi dan s psom. Ponoči iskati s psom, ni priporočljivo, ker pes napada zdaj eno zdaj drugo žival, krdelo se pa umakne v kakšno podrast, kjer lahko zgubiš samo psa. Uspeha tudi nimaš, če se srečaš s starim merjascem. Imel sem primer, ko sem spustil psa na takšno mrcino in mislil, da mu bom tako prišel do živega. Toda napadeni se je takoj umaknil v neprehodno goščo in ko sem se približal je zakrulil in pobegnil, ne meneč se za ostrega psa, v sosednjo goščo. Ko sem se mu tam približal, se je prestavil naprej. Tako sem hodil polni dve uri, ne da bi ga videl. V nekem primeru sem ščetinarju strl desno lopatico. Drugi dan ga pes že po nekaj minutah najde in besno napade. Čakam, čakam, pa nič. Zato sem se jel počasi bližati skozi gosto grmovje. Ko pridem merjascu na kakšnih deset metrov, se nenadoma dvigne in vejevje zapoka. Prav ta kritičen trenutek pa sem imel puško zaradi trnja in srobita v nerodnem položaju, da je nikamor nisem mogel obrniti. Hotel sem se umakniti pa me je na vse strani držalo. Imel sem veliko srečo, kajti merjasec je kakšnih pet metrov pred mano onemogel.

Spomini mi uhajajo v noči polne mesečine z lepim sanjanim nebom. V takih nočeh sem vedno rad hodil v gozd. Privlačevala me je veličastna lepota narave, ki jo vsak dojemljiv človek občuduje. Toda vse globlje vdira v naše gozde nemir človekove kulture in taki doživljaji ginejo. Želim si le, da bi še mogel gledati bližajoče se črno krdelo v mirni mesečini noči, ki te dela srečnega...

Alojz Šumah

Kako je oče vzgojil sina za lovca

Že kot šolar je začel, seveda s svojim očetom. Očetu Brkonji ni bilo po volji, da bi se z njim prepogosto potepal po hosti, ko je le ta stikal za lisičinami ali jazbinami. Paglavec ima doma svoje obveznosti, za šolo učenje, za kuhinjo drva in vodo in tako dalje. Le kadar je bil oče dobre volje, je nekako nepomembno zamrmral: »Rafko, obuj, te močne čevlje, v Kulturi moram 'pofrcigat' (zaznati) gnezdo kajuha«. Te skope besede so veliko, veliko povedale. Rafko bo šel z očetom. On dobro ve, da je oče v vseh takih dovoljenih primerih v začetku zamrznjenih besed, a ne dolgo. Brž, ko stopi v kraljestvo gozda in njegovega življenja, ga razna opažanja in znanja prisilijo, da govori. Seveda, da ne bi motil narave v njeni tajinstvenosti, je govor samo šepetanje in mimično izražanje. A Rafko se je naučil že tudi tega govorjenja. Njegove oči veliko vidijo, njegov sluh že samostojno zaznava. Večkrat opozarja že tudi očeta, kadar je oče kaj prezrl. Skušnje se nabirajo in bogatijo. S svojim 15 letom bi Rafko vedel že veliko povedati o življenju v naravi, a le kdo bi ga poslušal. Kmalu pa je dobil vodilno mesto med brakirji. Med njimi se je znašel kot avtoriteta in mnogo pripovedoval. Vse je bilo gola resnica, saj mlad fant se ni še naučil latinščine in sovražil je vsako laž. Vsa vzgoja in vraščanje v lovstvo sta se razvijala nehoti načrtno.

Kmalu pa Rafko ni bil več zadovoljen sam s seboj. Pollašal se ga je neki nemir. Sram ga je postajalo, da s 16 leti še ni streljal na živ lovski cilj. Njegov oče je strog in nedostopen, morda tudi starokopiten. Orožje sme v roke le umirjenih in preudarnih; prepogosto so nesreče, meni oče in fant naj še počaka, da bo dovolj star. Tudi to mnenje ni napačno. Vendar pa prehuda vzgojna strogost rodi odpor. Vse potrebno je pripravil Rafko že sam, treba je samo, da pokne puška.

Puška v Rafkovih rokah je počila pred leti, ko še niso mlatili pri nas po njivah kombajni, ko je stalo žito še v kopicah, da se osuševa. Na »faroški tepki« so prenočevali tisto noč trije divji golobi. Strel iz očetove puške v Rafkovih rokah jih je rano zjutraj zbudil, da so raztresenega perja popadali na tla. O, kako prijetno je bilo Rafku pri duši in sre-

mu je vriskalo od veselja. V rokah je držal prvi lovski plen. Kmalu pa se je iz te opojnosti streznil, pomislil je na očeta in njegovo strogost. Toda junaci se je in si vlival poguma. Saj sem star že 16 let, če ne bo doma kaj prav, naredim pa drugače. Svet je dog in širok in tudi za mene bo kako delo.

Oče Brkonja se je sam tudi že večkrat na tihem baval z mislijo, da bo fantu le treba vaditi tudi rpo in oko, kajti vidi se, da je fant podedoval njegovo pregrešno kri. In kri ni voda. Zato soočenje sina z očetom tega dne ni bilo preveč usodno. Če misliš tako fantè, potem je bilo to danes prvič in zadnjič, so bile pribite besede očeta Brkonje pri jutranjem srečanju. Če hočeš streljati, boš streljal s svojo puško, ne z mojo. Streljati pa smejo samo »jagri«, vprašaj pri družini, če te sprejmejo. To ti pa povem fant, če misliš biti »jager«, bolje da ne pristopiš, če misliš biti slab »jager«.

Rafko je pri družini dobil dokumente, postal je organiziran lovec. Kakor prej otroku, tako mu je tudi sedaj gozd vse. Ob vsaki priložnosti, kadar je prost, obesi puško na rame in njegova pot je v gozd. V dobi specializacije si je tudi on specializiral svojo lovsko strast, geslo mu je: smrt roparicam!

Rafko je še mlad. Komaj peto leto hodi na zborna mesta za brakade. Pa kaj češ, ne morem drugače, kot, da povem, da tudi drugi zvedo, da je prejšnjo nedeljo položil na ščetine petnajstega divjega prašiča. Res svojevrsten jubilej in najbrž osamljen v vsej republiški zvezi. Kako pa drugi z daljšo lovno prakso? Obrnimo smisel stavka pa nam bo jasno. Mnogi hodijo že 25 let na lov, pa še nimajo ščetin. Divji prašiči v lovski družini Prebold sicer res niso redki, pa tudi uplenjeni niso redki, a največ plena ima Rafko.

Oče Brkonja je dobro pribil svoje vzgojne besede. Tako je vzgojil svojega sina za dobrega »jagra«.

Lovska družina mu k temu svojevrstnemu jubileju čestita in mu želi, da bi s svojim začaranim pihalnikom položil še marsikaterega črnuha na ščetine.

Tone Valenčak

Foto F. Valenčak

Šojino pero za klobukom

Hinko Wilfan

Čudovito je Podgorje: je ravno in je terasasto in Rakov potok ga deli na nižjo in višjo polovico. Spodnjo rada Ljubljanka zaliva. Če za poplavo pritisne pravi mraz, nastane veliko drsališče blagih, nagnjenih prehodov z votlo vrbo v sredi. O njej vedo stari povedati, da jo je paralo nešteto strel. Stoji še, zeleni še in iz njene krošnje je pred leti pognala smreka. Ljudje jo hodijo gledat. Seveda, ne bi rekel — vsak dan, ampak v zimskem času prav gotovo. Ni nujno, da je snega pod nogami. Da je le mraz, da je le popolavljeno Podgorje zmrznilo — pa prihajajo gledat — malo drsajočo se mladino — malo smreko na vrbi, a obojega se nagledajo. Obojemu obrnejo hrbte in se preko kašelskega mostu vračajo k Bežjaku na krvavice, za katere trdijo, da nikjer niso tako okusne kot prav pri njem. Poplavljenemu — pozimi poledenelemu — delu pravijo Podmolnišnica in je čez leto zamočvirjeno polje — zamočvirjeno tako zelo, da lastniki opuščajo obdelovanje in je videti že več in več travnikov.

Le zakaj je bolj in bolj vodnato? Zakaj! I, Rakov potok ne mara več po starem koritu. Premislil se je, se ognil Gmajnarjeve domačije in nerazodno zavil prek niže ležeče Podmolnišnice. Od tod torej taka moča. Obenem je nalašč ušel mlinskemu kolesu, ko se je naveličal gnati edini — zmesni — kamen in to bilo ob obilici vode ali ob letnem pomanjkanju. Vendar naj bi gnal? Kdaj pa naj bi potlej sploh počival? Menda je stavil z Jamškom, ki je trdil, da ga ne bo ukrotil, da bo slednjo zajeto srago speljal na mlinsko kolo, on pa je navihano trdil svojo. Pljuvala sta oba v dlani, prepričana v lastno zmago, a ga je ob tistem naliivu res potegnil za nos. Ušel je na levo, ko je spodnesel precej zemlje in spodžrl nekaj jelš. Ko je Jamšek videl to razdejanje, je le pljunil in nabranega lica jezen odšel. Na višku moči je v nekaj letih spodnesel še tisti — že tako in tako zveržen — mlin. Le kak kol ga še izdaja.

V zgornjem predelu je včasih samevala Jamškova pristava, danes današnji dan pa je pognalo iz peščenih tal nekaj osebnjskih hiš, katerih lastniki hodijo v papirnico delat, otroci pa nabirajo čez leto lisičke, borovnice in jurčke, na jesen robidnice, a na zimo stikajo za vedno zelenimi parkeljci in leskovimi šibami za butare. Kadar Podmolnišnica zamrzne, so kuhani in pečeni na ledu, ko jih nabiranje popolnoma mine. Po ves dan se drsajo in z okovanimi palicami poganjajo sani.

Ta konec sveta oživi jeseni. Lovci merijo polje na korake in stikajo za zajci in fazani, nedeljska jutra pa privabljajo v hrib posebne sorte lovce. To so šojarji.

»Bo danes kaj, Rudi, bo?« je z dvomom v glasu vprašal postavni Nejče in se zaskrbljeno oziral po grmovju. »Nismo prezgodaj začeli?«

»Prezgodaj? Beži, beži!« ga je prepričljivo zavrnil Rudi, zavzet s pripravami za lovitev. »Vreme kot nalašč, grmovja ni malo in limanicam nimaš kaj ugovarjati,« je nadaljeval. Vse njegovo smotno obnašanje je izdajalo človeka, ki je prepričan v uspeh. Pogledal je po grmovju. Skušal se je znebiti videza, da pozna sleherno vejo, na kateri so lepele tako preudarno položene limanice, da bi vzbujale čim manjšo opreznost v šojah. »Nič več jih ne preklada!« je zapovedal sinu. »Nareži že brž rogovilic, Boris, da bomo kar se da nalgo napravili uto!«

Pred izbranim samotnim grmom so počakali vsi trije in vajeno pripogibali veje ter jih pripenjali k tlom, da so usločene delale neopazno zavetje.

»Očka,« je po ljubljansko zategnil in samemu sebi dopadljivo zaprosil Boris, »zapiskaj že!«

»Vse o svojem času,« ga je odločno odklonilno zavrnil, da je sin obstal premagan, zavedajoč se neuspeha.

»Še prezgodaj, Boris,« je dejal Nejče pomirjevalno. »Še naslišal se boš piskanja.« Čez čas je ogovoril prizadetega fanta: »Saj ti tudi znaš — ne? — piskati, kaj?« in bil vesel, da ga je zmotil.

»O, znam, kajne, očka?« je oživeto dejal Boris in upajoče vprašal: »Ali smem?«

»Ne!« je odbil. »Sem že dejal, da vse o svojem času. Potrpi malo! Kar se piskanja tiče, si se že doma napiskal, da so te bili sosedje siti, kajšele mi domači.«

Nejče se mu je odpuščajoče nasmehnil in posegel prijateljsko za vrat. Stisnil ga je k sebi. »Ti nepočakani fant, ti! Kadar se bomo udomili v uti, bomo klicali šoje,« je rekel. »Takrat se boš ti poskusil na piščali. Le kako naj veva, da znaš šoje oponašati? Zase veva, da znava, če bi pa ti vabil, šoje ne bi priletale.«

Rudi ju je poklical v skrivališče in se pripravljal k piskanju. Obiral se je zbrano in slovesno. Obliznil se je v zadregi in spotoma z jezikom očistil zobe, se še zadnjič presojajoče od blizu zazrl v leseno, sestavljeno piščal s češnjevim jezikom v sredi — in poletel je nič kaj prijeten pisk, ubran v šojinem posnemanju, zadirčno prek grmovja tja do obkrožujočega hriba. Ujeti v mirovanju, so oprezali iz komaj jih zakrivajoče ute.

»Ja, kaj še! Ali si siten,« je šepnil Nejče, »in nepočakan. Kdor čaka — dočaka, zapomni si že vendar,« je šepetal, zadržujoč z dlanjo glas, da ne bi poletel šojam, ki jih še ni bilo, na ušesa.

»Zdaj jih šele zbiram,« je dejal oče. »Kar misli si, da jih je hrib poln in da komaj čakajo na naš klic. Pojdi pojdi!«

Debni vrh in Zagarski vrh sta vpijala dolge, v Podgorje segajoče sence in krivenčasta mejna črta se je pomikala proti njima, obstala pred uto, čez nekaj časa zajahala grm, ga prerezala — se pomikala neodjenljivo, vse dokler ni grm obležal razkrit v ranem, zaspanem dopoldanskem soncu.

»Nobene še ni,« je dahnil po preudarjačem pomisleku. Čez moč občutljiv je iskal s pogledom v očetovem in Nejčevem obrazu zamere, ki pa je ni bilo. To mu je vrnilo vero vase, a vseeno je našel v sebi toliko jasnosti, da je sramežljivo dostavil: »Ko pa komaj čakam.« Gorele so mu oči, rdeli sta lici in nemirni ustnici sta pričali o nepočakani navdušenosti. »Jo vidiš, očka? Jo vidiš, Nejče?« Sproščen in napet kot struna se ni mogel ovladati. Zavaljen na trebuh je s kazalcem ustrelil proti prhutajoči ptici, vznemirjeno sledeči vztrajnemu klicanju.

Nejče se je nad vročim zanimanjem vzneseo nasmehnil in priznavajoče kinkal z glavo. Tako vroča kri, je pomislil. Ta bo lovec.

Šoja je vreščala ujeta, otepajoč vznemirjena v strahu za življenje. Majhna, značilna peresa so poliskavala, zdaj v sinjini, zdaj v belini, a rešitve ni bilo od nikoder. Le še bolj se ni mogla otresti edine šibe, ki se je ko kače ni mogla znebiti. Radovedne so se lepile še druge šoje, brezuspešno otepale in krilile.

»Očka, pojdi ponje! Očka!«

»Kaj še! Vse o svojem času, sem ti že rekel, če ne večkrat pa vsaj enkrat,« je dejal oče srdito, Nejče pa je popustljivo, rekel si je, bolj očetovsko ko oče sam, pojasnil: »Ne, Boris! Očka ima prav.

Če se zdaj pokažemo, je z lovom potlej konec. Vsaj tu, hočem reči.«

»Počakajmo še, da vidimo, če še kaj šoj pride,« je rekel oče trdo. »Če ne bo več, bomo te pobrali, in se podvivali kam drugam — in še to kaj hitro, da nam kateri mesta ne prevzamejo.«

»Aaa!« je zadržujoč se zategnil Boris. »Toda mučijo se; ali se vam ne smilijo?«

»Če bo takole šlo, jih bo toliko, da jim bomo v košu nosili,« je postregel Nejče.

Premaknili so se drugam, spet nastavljali limnice, držeč jih le z dvema prstoma, previdno in pazljivo, ko da bi imeli opravka s trotilom ali s skoraj še hujšim 808.

»Pa nisi nič piskal, Boris?« je podražil Nejče navdušenega fanta. Začuden je pogledal in premagovaje se žalostno rekel: »Pozabil.« Vprašujoče je pogledal očeta, ki je spet odbil: »Zdaj ne. Vse o svojem času, kot sem že rekel. Če si zamudil,« je dejal, »si sam pripiši.« Čez čas je začel pripovedovati, da so v Beli krajini lovili drugače in ne o tem času. Pozimi so lovili — takrat, ko je bilo zaradi snega tesna za hrano. Na koruzo so lovili in nanjo so se lovile ko muhe na med.

»Vem,« je dejal Nejče in razlagal, da so šojnik zabodli v tla, potegnili skoznjo locen, natvezili hodno nit v zanko, na ošiljeni locen pa nataknil koruzo. — Lačna šoja je priletela, sedla na locen, kljunila po koruzi — debelača ji reko Belokranjci — sprožila jeziček — locen nazaj skozi luknjo — koruza je tedaj odpadla, zanka pa je šoja ujela za nogo. Pobič jo je rešil otepajočo ali pa že nemočno visečo. Tako je videl loviti tam doli, doma pa so drugače nastavljali.

Foto O. Dolenc

Zmotil ga je Rudi. Zagledal se je vanj, ki je večje rezljal novo piščal ves zamaknjen v delo za kar se da natančne stike. Zakaj, če se ne bo na tesno zapirala, se bo tisti jeziček iz črešnjevega luba že pri prvem piskanju vdal...

Sorodnost

Lovci in divjad v sožitju

Naše nižinsko lovišče je v po-vojnem času dvignilo stalež div-jadi na lepo višino tako, da ima človek — tudi nelovec — veselje v naravi. Izpred tebe ti skoči za-jec, tako da zastane dih in korak, iz posevkov sfrči kita jerebic, a iz koruzišča kliče fazan ter se spet potuhne, tako da človeku — posebno lovcu, zaigra srce — češ saj nisi še sam. Vasica, v kateri opazujem sosesčino divjadi in lovcev, leži ob robu njivskih pre-delov, a za njo se nadaljujejo travniki z majhnimi gozdički. V njej domuje več lovcev, celo so-sedov.

Pred nekaj leti so se sem naselile tudi veverice, ki so pod strogo zaščito — kakor vsi ostali lepotci narave. Njihov zarod se je precej razmnožil, da dela se-veda tudi nekaj škode (hruške, slive, predvsem orehi). Privoščijo si tudi koruzo, kar sem pred kratkim opazoval. Veverica je pristopicala po brajdah v koruz-njak, da si naloži storž koruze, ki si ga je izbrala po svoji veli-kosti. Spotoma se ji storž zatakne ter ji pade na tla tik pred pete-lina. Seveda petelin vabi takoj v goste svoje ženice. Nastal je boj. Veverica je hotela vzeti ko-ruzni storž, a petelin ni pustil. Po prerekanju — kokodajsanju, prhanju in cmokanju petelina in veverice je morala le ta pustiti ter iti na drug storž. Čez zimo znosijo vaščanom čez 100 kg ko-ruze. Fazani si tudi postrežejo kar iz koruznjakov, zajec pa si pride v skedenj ali šupo iskat ostanke zelja ali suhe detelje, kar ni nič novega. Še sove niso izostale, čeprav so redke. Nase-lile so se na stari zapuščeni stis-kalnici. Nastal je kar pravi lov-ski vrt, kdor ima zanj oko in srce. Jerebice se spreletavajo med hišami, a pozimi pridejo kar med kokoši. Od časa do časa nas obišče celo srnjad, po vrto-vih pa cvrči in se preleta ptičji rod med obiranjem mrčesa na sadnem drevju. Največ so siničke, žolne, kosi, drugi pevci in kralji-ček.

Za vročo kri na dvoriščih po-skrbi včasih kak kragulj, pa tudi

lisica. Letos je potepuški pes uničil več puranov, piščance pa so odnašale vodne in hišne pod-gane. Največ so uničile račk. Ob godrnjanju čez veverice, sem vztrajno opazoval srake in vrane ter ugotovil, da so jih te nosile, kar mi je bilo novo.

V takem okolju človek ne sameva in srce vzljubi pestro življenje na deželi, ki je marsi-kje zaničevano.

Kdor ljubi lepoto narave, jo čuva in brani s pravim lovskim srcem in ponosom.

Joško Korpar
LD Bresnica

Divji prašič na Konjiški gori

Masiv Konjiške gore kljub temu, da je precej ugoden, ni imel divjih prašičev. Na njem se je v glavnem zadrževala srnjad, sem in tja pa je prišel v gozdove Konjiške gore kak gams ali tropič gamsov. Vendar gamsi niso bili stalni. Pač pa ima gora precej lisic, nekaj zajcev in tu pa tam velikega petelina. Tudi kuna zla-tica je stalen gost teh gozdov.

Okoli 1927/28 je v takoimeno-vani Svinjski graben, to je predel Konjiške gore pod Črešnjicami, zašel par divjih prašičev, ki so ga takratni lovci tudi uplenili. Od takrat pa vse do leta 1958 ni bilo o divjih prašičih nobenega sledu. Čudno se nam je zdelo, ker so bili ščetinarji skoraj stalni gostje Boča nad Poljčanami in Javorja nad Vitanjem, ki sta z gozdovi povezana s Konjiško goro, da do te niso prodrli. Leta 1958 se je na Konjiški gori poja-vila prva skupina divjih prašičev in sicer kot predhodnik samotar, ki še danes kroži po teh gozdovih in za njim še svinja z dvema mladičema. Nekako v aprilu 1958 se je eden od naših članov prvič srečal s prašiči, vendar v naglici oddan strel je cilj zgrešil. Zaradi obilnosti žira 1958 je bil razplod divjih prašičev zelo ugoden, saj smo opazili družine s 6 do 8 mladičev. Zato se je stalež naglo večal in smo ga v začetku 1959 cenili že na 30—35 rilcev. Menili smo, da so v glavnem pre-hodni. Napad na poljske kulture v bližini ležečih njiv in pritisk

kmetov na lovsko družino nas je opozoril, da bo potrebno storiti odločne ukrepe. V januarju 1959 je po naključju padel mladič kot prvi po naselitvi ter poleti še eden. Pritisk na njive pa je bil vse hujši in družina se je znašla pred težko nalogo, ker lovci niso bili vajeni lova na to vrsto div-jadi. Ob dobro organiziranih lovih v zimski sezoni 1959/60 se je ven-dar pokazal uspeh, da so padle kar tri svinje in dva prašiča, nekaj pa se jih je zaradi stalnega preganjanja odselilo. Že smo se oddahnili, ker vse leto 1960 ni bilo opaziti škode na njivah, pa smo se ušтели. Komaj so se po-kazali storži na koruzi, že so bili tudi prašiči tu. Zopet smo se vprašali, kaj storiti, ker vsa ča-kanja v mesečnih nočeh niso dala nobenega uspeha, a kmetje so pritiskali za odškodnino. Organi-zirali smo čuvajsko službo v do-govoru s kmeti. Tam, kjer je bila ta služba dobro organizirana in kjer so kmetje vse noči kurili ognje, je bilo v redu, druge pa je bilo toliko slabše. Letni in je-senski pogoni niso dali zaželenega uspeha. Ko pa je prišel sneg, so se prašiči umaknili in ostalo je le dvoje, troje rilcev.

Med letom smo poskušali na razne načine preprečiti škodo. Ograjevanje njiv se ni obneslo, saj so njivo, ki je bila okoli in okoli ograjena z bodečo žico, po-polnoma uničili. Mladiči so nam-reč šli pod žico, starejši prašiči so jo pa preskočili. Edini način, ki nam je uspel, je bila zaščita okoli njive s tanko železno žico št. 22, na katero je kmet na vsaka dva metra navezal zvenече in svetlikajoče se predmete. Za to je uporabil prazne škatle od lo-ščila za čevlje in od konzerv. Najboljša, vendar težko izvedljiva se nam je pokazala čuvajska služba s kurjenjem ognjev.

Ker je o prašičih in o lovu na nje v našem glasilu mnogo pisa-nja bi želeli, da tisti, ki imajo mnogokušenj, napišejo in opi-šejo tudi načine zaščite njivskih kultur, da bi se jih poslužile tudi družine, ki v tem še nimajo prak-se. Le taka vzajemna pomoč bo dala zelene uspehe.

Mihael Gril

Vidre iz Save Bohinjke

Večkrat sem že bral v Lovcu, da so nekateri lovci imeli lepe uspehe pri lovu na vidre. Zato sem se namenil, da napišem tudi sam nekaj o vidrah. Že v rani mladosti sem pričel zasledovati vidre ter sem vsa mesta, kjer so izstopale, dobro poznal. Po nekaterih kamnih sem pogosto opazil iztrebke vider, v katerih so se lesketale ribje luske in srsti. Sledil sem jih na gleni, po sveže zapadlem snegu in pri vhodih v rove.

Vsi ti dokazi sledov so mi dali povod, da sem začel vidre čakati ob mesečini. To misel sem po večkratnem čakanju ob mrzli Savi opustil in sem poskusil s pastjo stopalko. Past sem namestil na gleno, kjer je vidra izstopala. Toda tega veselja, ko sem hodil gledat na past, je bilo po nekaj dneh konec. Past mi je namreč ukradel človek, ki je pa pustil za seboj razločen sled svojih čevljev. Čez čas sem pozabil na usodo prve pasti in sem kupil v Lovski zadrugi v Ljubljani novo past za nadaljnji lov. Zaradi pomanjkanja časa in bojazni, da se tudi novi pasti ne približa kakšna človeška vidra, sem z nastavljanjem za nekaj časa prenehal. V preteklem letu se je tega lova lotil A. Z., član naše družine in je že po nekaj dneh imel uspeh. V pretoku Save je ujel vidro mladico. Prav to mi je tudi dalo pogum, da sem z lovom nadaljeval in to skupno z A. Z. Pričela sva v Savi, kjer je bilo največ sledov vider. Strokovno delo, namestitev stopalke sem prepustil tovarišu. Ko je bilo delo opravljeno, sva se domenila, da bova v izmeni nadzorovala past. Dnevi so minevali v napetem pričakovanju, vendar je bila

past dan za dnem nedotaknjena. Po desetih dneh se je pa zgodilo. Tisti dan sem bil jaz na vrsti in našel sem za zadnjo nogo ujeto vidro, utopljeno. Bila je odrasla samica, težka 8 kg in dolga 148 cm. Odiranje je vzelo kar mnogo časa in truda.

Po nekaj dneh sem po snegu opazil spet sveže sledove vidre. Ponovno sem nastavlil past in jo redno nadzoroval. Minulo je že dvajset dni, odkar sem ji nastavlil tako, da je bila glena, s katero sem past zamaskiral, že izprana.

Mislil sem že prenehati z lovom, pa zaradi narasle vode nisem mogel do drevesa, kjer sem imel pritrjeno verigo s pastjo. Čez nekaj dni, ko je voda upadla, sem opazil, da pasti ni na mestu. Veriga je bila nategnjena in ko počasi potegnem za verigo, začutim, da je težja, pa zagledam na mahovitem dnu Save mrtvo vidro. Bil je samec, ujet za sprednjo nogo, težak 7,60 kg, dolg 145 cm. V tej zimi sem lovil samo štiri dni in sem uplenil lepega samca, ki je tehtal 8,50 kg, dolg 158 cm.

Lepo je pričakovanje, kdaj se bo vidra ujela, čeprav zahteva mnogo poti in potrpljenja preden je kožuh na deski. Toda pogled na tega spretnega plavalca me zagreni, ko ga vidim utopljenega v valovih hladne Save, ki jo je tolikokrat preplaval in se poigral z njenimi valovi in ki so mu končno z zvitostjo človeka vzeli življenje.

I. A., Bitnje

Izpolnjena obljuba

Prijatelj Jože je navdušen lovec. Ves svoj prosti čas preživi v naravi. Veliko moralno oporo mu nudi razumna boljša polovica, ki

mu ob odhodu vselej pristrčno zaželi »dober pogled«. Toda pravi križ je s hčerko Darinko – edinko, ki je izredno navezana na svojega očka in bi ga rada imela samo doma.

Preden se začne Jože odpravljati na lov, se mora »oborožiti« z vrsto domislic, da z njimi doseže pristanek male ljubljenske. Vsaikrat namreč mora biti kaj novega. Edino pripovedovanje o belem zajčku z obljubo, da ga bo tokrat gotovo prinesel, ima zadovoljiv uspeh.

Obljuba dela dolg, pravi pregovor. In Jožetov dolg je krepko rastel. Toda 29. november 1961, ga je rešil zadrege. Končno se je le prikazal beli zajček, ki je na srečo tudi obležal. S to redko trofejo si je Jože zagotovil nadaljnja soglasja svoje hčerke, ki je od torej spričo izpolnjene obljube, očku z dovoljenji za lov širokogrudno naklonjena.

LD Dravograd
Viktor Čeh

Nočni lov

Starejši ribič Vidovič iz Haloz mi je pripovedoval:

Pred leti, kot navadno, sem ponoči lovil oziroma ribaril z mrežo v Dravinji. Bilo je temno kot v rogu, ko naenkrat nedaleč od mene zaslišim, da nekaj čofota po vodi in že se veselim večjega plena v svoji mreži. Pa je bilo zopet vse tiho in spokojno

kot se za takšni dnevni čas spodobi, ko tudi narava počiva. Iz moje zamaknenosti me znova zdrami čofotanje po vodi, le da tokrat nekoliko dlje od mene. Ni se še voda čisto pomirila, ko zaslišim na moji strani, kjer sem stal, presunljiv otroški jok, ki pa je počasi utihnil. Žal nisem imel pri sebi žepne baterije, da bi lahko kakorkoli posredoval. Saj je bilo temno, da se niti odsev vode ni videl. Sklepal sem, da je tokrat imela lisica plen v zajčji pečenki. V navadi, da se je zajec rešil pred svojo zasledovalko s skokom v vodo, je najbrž pričel otresati svoj moker kožuh na drugem bregu, kjer ga je zvito-repka prelisičila.

Franjo Hovnik
Videm pri Ptuj

Po prvi brakadi

Po daljšem deževju smo težko pričakali nedelje, 2. oktobra 1961, ko so se začele brakade. Zastavili smo v predelu Robež in Katarina LD Medvode in kakor ponavadi, prvi pogoni niso uspešni. Pasja družina se med seboj še ne pozna in glavni posel gonjačev to pot so bile intervencije s palicami med vročerkv-nimi pasjimi pretepači. Zato smo s skupnim lovom prej nehali. Toda vneti mlajši člani družine se niso dali ugnati, pa so sklenili, da pogledajo v jazbine. Gospodar Tone je neutrudljiv pri jamarjenju, nič manj pa njegova pomagata Franci in Igor s svojima terijerjema Arom in Erom, ki sta prava razbojnika v rovih. S seboj so vzeli seveda Lipnikarja od Sv. Katarine, ki je prav tako dober gospodar kakor vnet lovec. Saj se imamo njemu zahvaliti, da je v taki višini po Katarinskih njivah dovolj fazanov in tudi lovskega užitka. Med potjo se jim je še pridružil Jelko z ogromnim mačkom, ki ga je ujel na neki kmečki svatbi. Zato ga ni bilo na brakado. Sicer pa mislim, da so bili razen Igorja vsi precej »praznično navdahnjeni« in šli hrabro uspehom nasproti. Nad Kozomerom so že sledili samotarja. Toda prvi rovi so bili prazni, v drugih je bila voda in šele nekaj više v tretjih je bil »gospodar« doma. Arom je bil takoj v boju z jazbecem in Ero mu je v izmeni krepko pomagal. Vendar so lovci uvideli, da bo treba psoma na pomoč. Tone se odloči in zleze z baterijo v razširjeni rov ter spodbuja Ara, naj prime in drži. Ko se Tone z muko potegne toliko v rov, da so se mu videle le še noge, zakliče, da vidi jazbeca in da mu podajo železni kavelj, ki

ga je brž dobil. Franci nepremično zre v votlino in gleda, kaj počne sotrp in v nji, Igor in Jelko se pa posvetujeta o nadaljnjih ukrepih. Med tem se Tone, v pripravi za napad, še malo pomakne naprej in tedaj se mu med nogami pokaže — belo. Franci, ki je budno spremljal dogodke misli, da so Tonetu ostale hlače zadaj in da kaže zadnjo plat. Prepozno je spoznal zmoto in jazbec, ki je spodaj imel drug izhod, jo je Tonetu izpod nog popihal v prostost. Alarm k orožju je bil prepozen. Jazbec se je zatekel v spodnje rove, kamor so za njim drli po glavi in zadnjicah Igor, Franci in Jelko. Med tem je Ero že preganjal jazbeca po rovih. Brž so s kamenjem zatrpali vse izhode in Jelko, ki ga je svatba že nekoliko popuščala, je modro menil, da jim sedaj ne more uiti, ker je v srednjih jamah voda, v zgornji je pa Tone. Med odkopavanjem pride Tone, ki se je ves blaten izvlekel iz zgornje jame ter ošteva trojico zaradi nepazljivosti. Toda mrak je ustavil delo. Zato so izhode zaprli s težkim kamenjem, Lipnikovemu sinu pa naročili naj Tonetu iz šole telefonira v elektrarno, če bo zjutraj opazil, da so vsi rovi zaprti in torej jazbec v rovu. Jazbec ni prekopal in Tone je povabil še mene k sodelovanju, ker da sem vaje takega posla. Popoldne se odpravimo vsi na bojno polje. Toda sivi stric se je ponoči prekopal v gostem leščevju na plano, kar šolarček ni opazil. Tako se je ta zgodba končala, nadobudnim mladim lovcom pa prihodnjič želim več uspeha, saj vsaka šola nekaj stane.

Jože Šijanec LD Medvode

Z enim strelom 6 lisic

Dne 25. marca 1962 smo s starejšim sinom in psom Cerom v meni poverjenem revirju krepko gazili nov zapadli sneg od solnice do solnice.

Povsod sva s sinom našla sveže lisičje sledove, ki so šli za srnami in zajci, pa tudi pri vsaki solnici sva naletela na lisičje sledove.

Hkrati sva nosila valilnice za ptice, ki sva jih s sinom naredila pozimi. Prehodila sva precej terena in nisva videla, ne slišala ptic. Niti šoje se niso oglašale. Vzrok je dolga muhasta zima, sva sklepala. Sicer je pa ptic pevk vedno manj, ker jim po eni strani strežejo po življenju roparice, po drugi zračne puške, po tretji strani pa vedno bolj primanjkuje votlih dreves za gnez-

dišča in zavetišča. Zato bi morali lovci prvi poskrbeti za umetne valilnice in zaščititi naše koristne pevce.

Ko sva se s sinom okrog 15 ure vračala proti domu, je postal Cer pozoren in vneto vohljaj po svežem lisičjem sledu, tako da sva mu sledila. Tako sva lezla vedno bolj v goščavo, ko me sin opozori na lisico, ki se je urno umikala proti grapi. Ker je bil pes na sledu, sem poslal fanta na drugo stran, da je zaprl pot. V tem se oglasi pes in z zvito-repko sva bila na mah skupaj. Po strelu je vse za kratek čas utihnilo. Naenkrat zagledava Cera, kako vleče lisico. Bila sva presenečena, obenem pa tudi zadovoljna. Ko ogledujem plen, ugotovim, da je lisica že močno breja. Preparala sva jo in videla, da ima 5 mladičev. Bili so že razviti in bi bila lisica kmalu skotila. Naključje pa je to pretrgalo in tako sva rešila življenje mnogim gozdnim prebivalcem. Nujno pa je, da z valilnicami skrbimo za ptice pevke, ker je v sodobnih gozdovih vedno manj naravnih vališč.

Jože Rus
Ravne na Koroškem

Neurje s točo je 15. julija 1962 na področju LZ Ptuj — občina Ptuj in Ormož — poleg škode na poljskih kulturah (okoli 574 milj.) naredilo veliko škode v loviščih LD Trnovska vas, Juršinci, Kostanj, Ivanjkovi, Vinski vrhovi in Kog, na divjadi. V več kilometrov širokem pasu toče od Maribora proti Medjimuru je popolnoma uničen stalež zajcev, fazanov in jerebic. Kar ni pobila toča, so odnesle hudo-urniške vode. Za primer pustošenja med divjadjo omenjamo Lovišče LD Kostanj, kjer je komisija, ki jo je poslala na teren

LZ Ptuj, ugotovila 125 mrtvih zajcev, 88 fazanov, 73 jerebic, ne všteto, kar so za tem našli in prinesli ljudje in kar je odnesla voda. LD Trnovska vas je n. pr. v razmerno majhnem okolišu naslednji dan pobrala 55 kosov mrtve divjadi. V prizadetih loviščih bo pač lov nekaj let občutno omejen, dokler se stalež ne popravi.

LZ Ptuj

Toča uničila pol lovišča

Naj ne gre mimo našega glasila kar je dobrega, še manj pa, kar je hudega. Nad loviščem LD Ljutomer se je 15. julija 1962 razbesnelo neurje s strašnim »ledenim bičem«, ki je v 30 minutah dobesedno uničil 2600 ha lovišča. Na tem delu lovišča je toča pobila in zasula ves fazanji in zajčji zarod. Prizadeto je zlasti gričevje in ne da se na kratko opisati te strahote. Komisija, ki je šla takoj drugi dan na kraj opustošenja ugotavljat stanje divjadi, predvsem fazana in zajca, je našla v južnem delu Kamenščaka, dalje vse Žerovnice, Radomerja, Cubra, Železnih dveri, Gresovščaka, Slamnjaka, Presike, Stročje vasi in Podgradja, da je lovišče 100 % uničeno. Lovci v tem predelu ne bodo 1962/63 imeli kaj loviti. Na prizadetem delu lovišča je narava docela uničena in vlada popolna tišina. Uničene so tudi vse ptice pevke. Najstarejši lovski veterani ne pomnijo kaj takega. Neprizadeti del lovišča bo moral za tekoče leto reševati gospodarstvo družine, kolikor bo brez pomoči od zunaj mogoče.

Ta naravna katastrofa pa nas je opomnila, da moramo v lovskem gospodarstvu biti elastični. Predvsem ne smemo postavljati podrobnih in fiksnih odstrelnih planov za bodoča leta, temveč le okvirne. Natančen in podroben plan odstrela moramo in moremo določiti šele tik pred lovno sezono na podlagi ugotovitve, kaj in koliko je dejansko v lovišču. Naj omenim škodo, ki jo je utrpelo vinogradništvo in kmetijstvo. Toča je opustošila v katastrofalnih občinah: Branoslavci, Godemarci, Moravci, Stara cesta, Desnja, Mekotnjak, Kremenščak, Plešivica, Radomerje, Gresovščak, Ilovci, Slamnjak, Globoka, Nunska in Rinčetova graba, Presika in Stročja vas v 10 do 15 km širokem in 30 km dolgem pasu 9000 ha vinogradov, sadovnjakov in njivskih kultur. Srce vinogradov Železne dveri in Jeruzalem je uničeno 100 %. Letos svetovno znanega »ljutomerčana« ne bo, za pri-

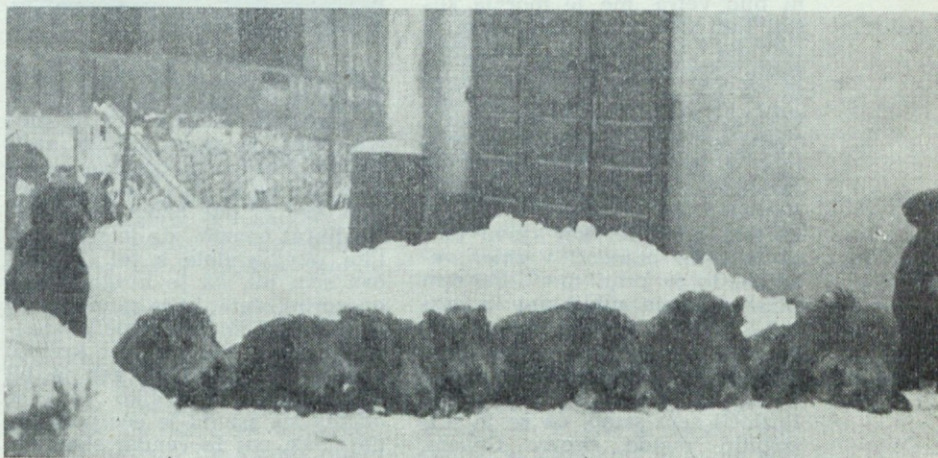
hodnje leto pa računajo le na 20 % pridelka. Uradno cenijo škodo na vsem področju na okoli dve milijardi din. Upamo, da vsestranska pomoč ne bo izostala, saj jo Slovenske gorice nujno potrebujejo.

Janko Ivanjšič, Ljutomer

»To ni prašič — to je hudič!«

Zapadlo je precej novega snega. Po obsleditvi v Polhovcu smo ugotovili, da je naš »svinjak« zaseden. Zjutraj krene 8 lovcev in 2 gonjača na pot, ki je bila zaradi snega utrudljiva in po vrhu je začelo še deževati. Slabo razpoloženi smo začeli s pogonom, toda kmalu je obležal prvi merjasec in morala se je popravila. Med pogonom je bil obstreljen drugi merjasec, tudi okrog 90 kg težak. Kakor prvi, se je zatekel v neko goščavo. Mladi gonjač Štefan, ki je že marsika-

terega ščetinarja spehal pred cevi, je kričal za njim, a se ni dal izgnati. Zato poskusi po sledu za njim. Mrcina ga opazi in se mu postavi po robu. Štefan vidi njeno namero in se urno zavihiti na bližnji kostanj tako, da ni odnesel drugega kot opraskan škorenj, ko je razkačena žival hlatala za njim. V rogovili kostanja je vpil lovcem: to ni prašič, to je hudič. Ko prašič vidi, da ga na drevesu ne doseže, se okrene in jo mahne proti lovcu Petru, ki ga sprejme z ognjem. Dva strela odjekneta iz polrisanice, nato se pa razležejo obupni klici na pomoč. Ščetinar se je po streljih pognal v lovca, ga podrl v sneg in začela se je trda borba. Tovariši, ki so hiteli na pomoč, so videli, kako ga je lovec držal z rokami za ščetine na vratu in ga zvalil raz sebe. Ker je imel merjasec razbite čeljusti, ni mogel rabiti čekanov, zato jo je Peter poceni odnesel, le z več-

jimi podplutbami po obrazu od udarcev.

Kakor užaljen, da je bil premagan od napadalcev, se obrne in počasi raca proti reševalcem, ki so ga dokončali. V tem pogonu je bil ranjen še tretji merjasec enake teže. Lovec, ki mu je sledil, ga je dohitel in uplenil.

Naporen in razburljiv lov se je končno dobro iztekkel s pleonom 3 merjascev.

Petrova obljuba, da nad prašiče ne bo šel več, je držala samo dva dni. Prvo nedeljo po prenehanju strahu je bil že z nami, še s črno glavo. Zopet smo bredli sneg, to pot po Lopotnici.

Utrujeni, a veselo razpoloženi, smo se vračali — saj smo vozili s seboj zopet 4 divje prašiče.

Maks Mavri
LD Škofja Loka

Zankar na zajčje večalo

Ko sem lani spomladi brskal po stari ropotiji, sem našel staro zajčje večalo ter ga vtaknil v žep.

Popoldne sem se odpravil v lovišče. Prehodil sem že precejšen del, a nikjer si nisem našel primerne mesta, da bi malo sedel in preskusil to zaprašeno večalo. Dan se je nagibal in domov grede sem mislil obhoditi še nekaj lisičin. Ker so se mi zdele sumljive, se vrnem na majhen greben nad rovi in se odločim za čakanje. Ko sedim, mi pride na misel, da bi poskusil večalo. Večalo je dobro delalo. Ko gledam gosto mlado kulturo v hribu nasproti mene opazim, da se nekaj premika. Ker je bil že polmrak, sem le ugotovil, da mora biti nekaj večjega od lisice. Čez nekaj trenutkov sem spet zavekal. Pojava med mladimi hrasti se je premikala sem in tja. Videti je bilo samo rjavo liso, ki se je kdaj pa kdaj prikazala in spet zginila. Oddam še nekaj glasov in ker ni bilo vetra, me je morala slišati tudi tista rjava lisa, ki se je ustavila v grmovju nasproti mene. Na moje zadnje vekanje se je senca umirila in prisluškovala. Znova sem se oglašil. Tedaj se je premaknila in stopila iz zaklona, da sem lahko razločno videl človeško postavo. Ugibam, kdo bi neki bil. Človek, ki sem ga videl kot rjavo liso, se je hitro namenil v smer vekanja, to je proti meni. Že sem slišal pokanje suhih vej in razločil korake. Kmalu se je prikazala tudi postava, pa se spet umaknila v grmovje, tako da je v mraku nisem mogel videti. Razločil sem samo, da se je pripognilo mlado drevo. Čakam,

toda ni se vrnila. Na jasnem sem bil, kakšnega gosta imam pred seboj. Zavekam še nekaj krat, človek je stopil na jaso in šel dolgih korakov proti meni. Ko pride približno na petintrideset korakov, se pa premaknem jaz in to je bilo napačno. Opazil me je in zdirjal v gosto grmovje, za njim pa jaz. Precej časa sem mu sledil, a biti je moral dober tekač, da mu moje sicer dobre noge niso bile kos.

Truden sem se vrnil domov, drugo jutro pa šel gledat, kaj je počenjal ponoči v gozdu. Na sr-

nji stečini sem našel lepo nastavljenih devetnajst zank. Seveda sem jih takoj odstranil in še gledal v grmovje, kjer se je ustavil, ko je šel proti meni. Tam sem odkril precejšen kup teh vrazjih žic.

Ves zadovoljen sem se vračal proti domu, saj sem mogoče rešil življenje marsikateri srnji družini, ki krase naša pomurska lovišča. Divjemu lovcu sem pa obljubil boj do zadnjega.

Lojze Azola,
LD Grad

MLADI PIŠEJO:

Veliko doživetje

Že kot štirileten deček sem spremljal očeta na lovu, od petelina pa vse leto do zadnje brakede. Ni bilo skoraj nedelje, da ne bi bil na lovu. Dobro vem za vse solnice, ki jih ima oče na skrbi. Pa tudi kraji, kjer se divjad najraje zadržuje, so mi že dobro znani.

Od vseh lovskih pohodov pa mi je ostala še posebej v spominu nedelja, ko sva z očetom klicala srnjaka. Tisti dan nisva imela

sreče. Verjetno je bilo še prezgodaj in se srnjaki še niso zanimali za pivkanje. Klicala sva na mestu, kjer je prav gotovo najti srnjad. Nosil sem očetovo šibernico, oče pa je imel svojo mavzerico, ker bi pač težko nosil obe. Naenkrat opazim, da je neka velika ptica zletela s tal. Prepričan sem bil, da je kragulj, zato opozorim očeta, ki je ravno nekaj opazoval. Tisti ptič sede na najbližje drevo, oče mi pa s kretnjo pokaže naj streljam, ker je bil on predaleč. Nekoliko sem se obotavljal, pa mi je oče ponovno dal znak, naj že vendar streljam.

Ojunačil sem se, dvignil puško, ki se je precej majala v mojih rokah. Oster pok in precejšen sunek, ki sem ga čutil, me je pošteno predramil iz negotovosti tako, da nisem niti opazil, da je tista neznana ptica padla.

Na spodbudo očeta: No le poberi, kar si streljal, sem šele stekel do drevesa in v moje veliko presenečenje poberem kanjo, ki je še v zadnjih krčih stiskala kremplje in se močno držala za borovničevje, da sem jo s silo odtrgal.

Z nepopisnim veseljem in z zavestjo, da sem storil dobro delo — saj sem očetu pripomogel do desetih točk, lovišču pa uničil enega roparja — sva jo mahnila domov, da tudi mama vidi, da nisem kar tako od muh, saj tudi ona uživa prav kakor oče in jaz.

Damijan Krauberger
III. razred osemletke
Prevalje

Tega ne smeš nikomur povedati

Pa bom vseeno povedala. Večkrat sem šla z očetom v revir, kjer je imel nastavljene pasti za kune. Toda največkrat so se v past ujeli mački in psi, ki so se potepali po gozdu in jih je oče neusmiljeno pobijal. Tudi takrat, ko sva prišla do pasti je iz nje mlo gledal kuža, doma iz pol ure oddaljene hiše. Z nekaj udarci je kuža obležal mrtev. Pri tem se je oče pridušal, da je še palico zlomil nad njim. Odrezal mu je rep, ščeneta pa vrgel pod visoko grmado in odšla sva domov. Čez nekaj dni je šel oče zopet mimo hiše, kjer je bil doma nesrečni kuža. Ves presenečen je zagledal, kako ta bevska nanj. Kar verjeti ni mogel, toda resničnost je potrjeval rep, za katerega je oče dobil pet kovačev.

Antonija Trček
Sp. Jezersko

Delo kinoloških poročevalcev v lovskih družinah

Profesor dr. Jože Rant pravi v svojem članku »Lovstvo in kinologija« v »Lovcu« št. 2 — 1962: »Pričeti moramo propagirati pri družinah pomen šolanega lovskega psa. Da bi kinologija v lovskih družinah dobila svoje mesto in svoj pomen...« itd.

Lovske družine so po točki 3 člena pravil dolžne skrbeti za vzrejo, vzgojo in pravilno šolanje lovskih psov. Vsaka lovska družina mora imeti strokovnega poročevalca, ki je član upravnega odbora lovske družine in je izvoljen na obnem zboru.

Pri izbiri kinološkega poročevalca je treba prav toliko pozornosti in preudarka kot pri izbiri tajnika, gospodarja, blagajnika in drugih odbornikov. Naj ne bo to kar nek član v odboru, ki je dober družabnik, ki zna lepo peti ali je četrti pri taroku; pač pa naj bo to član, ki lovi s šolanim psom in je več vzreje, vzgoje in šolanja lovskega psa. Skratka, za kinološkega poročevalca je izbrati človeka, ki ima voljo in veselje do dela s psom.

Kakšno je delo kinološkega poročevalca?

V prvi vrsti skrbi za kinološki načrt, to je da ugotovi kakšne vrste psi so za družinsko lovišče primerni, koliko jih družina potrebuje in kako jih nabavi. Vodi seznam posameznih psov, bodisi da so last družine ali njenih članov. O vsem kinološkem delu obvešča letno področno lovsko zvezo. Vsako spremembo sproti javlja kinološkemu poročevalcu ali komisiji področne lovske zveze, na primer, opis in število psov, uporabnost pri delu, spremembo lastništva itd. Posreduje pri nakupu in prodaji psov članom lovske družine in skrbi, da so mladiči pripeljani na pregled, da so vpisani v rodovniško knjigo, da dobe oceno zunanosti, naravne zasnove in

dela. Skrbi, da določi družina primeren del lovišča za šolanje družinskih lovskih psov in pomaga z nasveti pri šolanju. Kinološki poročevallec mora biti v pogledu strokovnih vprašanj tesno povezan s pasemskimi organizacijami in njihovimi strokovnimi poročevalci.

Strokovni poročevalci pri Društvu ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani je Jože Škofic, Ljubljana Trstenjakova 3, pri Klubu za goniče, Ljubljana, dr. Janko Lavrič, Ljubljana, Vošnjakova 10/III, pri Društvu brak jazbečar Celje, Kovač Slavko v Celju, Ulica 29. novembra in pri Klubu ljubiteljev jazbečarjev in terierjev Ljubljana, Teodor Drenig Ljubljana, Cesta v Rožno dolino 40.

Kinološki poročevallec mora dalje skrbeti, da člani družine dobe čimveč vpogleda v kinologijo, opozarja na predavanja, tečaje, seminarje, tekme, razstave itd. Pri njegovem težkem delu mu mora pomagati celotni odbor in vsi člani družine. Le na ta način bomo dobili jasno sliko, kakšen pasji material imamo v lovskih družinah: pravdober, dober, zadovoljiv. Le z dobro povezavo lovske družine z lovskimi zvezami in pasemskimi organizacijami bomo dobili kar iščemo — dober pasji material — uporabnega lovskega psa!

Pri nabavi družinskega pasemskega psa in za njegovo šolanje bodo potrebna večja finančna sredstva, ki pa naj se dobe od izkupička prodane divjadi. Družina naj iz lastnih sredstev honorira potrebnega dreserja. V skupnem delu lovskih družin, ki jih je v Sloveniji 425, ob podpori področnih lovskih zvez, ki jih je v Sloveniji 13 in pasemskih organizacij ter s koordinacijo Kinološke in Lovske zveze Slovenije, bomo dosegli, da se bo lov izvrševal lovsko pravično le s šolanim psom.

Vladimir Pleničar

Spomladanska vzrejna tekma in spomladanska tekma ptičarjev v Ljubljani

14. in 15. aprila 1962 v lovišču »Ljubljansko polje«.

Priredila jih je Okrajna lovska zveza Ljubljana, izvedlo pa Društvo ljubiteljev ptičarjev.

Tekmo je vodil Janez Dolničar, sodila pa sta Pavel Cvenkel in podpisani. Kot pripravnik je sodeloval Hinko Hribar. Divjadi, predvsem jerebic, je bilo za preskušnjo dovolj; tudi vreme je bilo ugodno — malo sonca — pihal je rahlo severovzhodnik. Močno mokro polje s številnimi njivami, sicer pa skoraj brez kritja za divjad, je onemogočilo

preskušnjo zasnove na sledu nevidnega zajca ob enakih pogojih za vse številne tekmovalce. Zato se ta preskušnja ni izvedla, kar se je v pogojih ocenitve seveda upoštevalo.

Na spomladanski vzrejni tekmi je tekmovalo 15 psov in sicer 10 nemških kratkodlakih ptičarjev, 2 žimavca, 2 poenterja in 1 epagel breton; na spomladanski tekmi pa 2 nemška kratkodlakarja.

Vsi predvedeni psi so bili v dobri kondiciji — brez večjih anatomskih napak in tipični predstavniki svojih pasem. Večina njih bo dosegla višjo telesno oceno, ko bo njih rast in zgraditev zaključena. Psi imajo dobro

lovsko zasnovo — nos, stojo in veselje do lova ter niso kazali napak v naravi. Deloma pomanjkljivo je bilo iskanje, kar pa je bila posledica neugodnega vremena letošnja pomlad, ki je onemogočila pogosto vodenje mladih psov na polje in urjenje v sistematičnem iskanju.

Uspeh, ki so ga psi pokazali na tekmi je razveseljiv. Manj razveseljivo pa je tole: Okrajna lovska zveza Ljubljana je v tednu pred tekmo priredila tečaj o šolanju in vodstvu lovskega psa. Tečaj je bil dobro obiskovan, saj se ga je udeleževalo 30 lovcev. Tekme si od teh ni nihče ogledal — od vodnikov, ki so na tek-

Vodniki

mi vodili, pa nihče ni bil na tečaju.

Uspešno in pravično loviti se da le z dobro zasnovanim in šolanim psom. Za šolanje psa pa je treba poleg dobre volje, pridnosti, vztrajnosti in trpljenja, potrebno tudi gotovo znanje. To pa se pridobi z učenjem — najlaže pa posreduje znanje živa beseda in prikaz oziroma demonstracija. Zato mi je zgoraj navedeno nekam slabo razumljivo.

Tekemsko poročilo naj bi bilo zanimivo predvsem za vzreditelja — to je lastnika psice v času paritve — in lovca, ki ima namen nabaviti mladega psa. Zato ima pomen le — če prvi in drugi iz tega poročila lahko razvidita, kar ju zanima. Zanima pa naj ju, katera psica in kateri pes dasta lepe in lovsko dobro zasnovane potomce.

Zato so tekme — predvsem spomladanska in jesenska vzrejna, na katerih se prvenstveno preskuša naravna zasnova — zanimive in neobhodno potrebne za smotrno vzgojo dobrih lovskih psov. Lovci pa naj si nabavljajo mladiče le od preskušanih psic in psov, ki so na tekmah pokazali dobro lovsko zasnovo. Tekmujoči psi so na spomladanski vzrejni tekmi dosegli naslednje ocene:

I. a Tref Prulski n. k. * 16. III. 1961, ocena, dobro; po Črni Šmarnogorski in Ivanu v. Hanstein. Vzreditelj Davorin Bizjak Ljubljana, lastnik Davor E. Bizjak — Paris — vodnik Minče Smrkolj — Duplica. Nos 4, iskanje 3, stoja 4.

I. b Dina n. k. * 12. III. 1961, tel. ocena, prav dobro. Vzredi-

telj in lastnik Giani Deleimi — Verona, vodnik Jože Logonder — Zabnica. Nos 4, iskanje 3, stoja 4.

I. c Otel-Bes — Jelenski, poenter * 18. IX. 1961; zaradi mladosti pes ni bil telesno ocenjen. Vzreditelj psarna »Jelen« Surčin pri Zemunu. Lastnik in vodnik prof. dr. Branko Palčič Ljubljana. Nos 4, iskanje 3, stoja 4.

I. d Hari Dragomeljski n. k. * 11. IV. 1961, telesna ocena, dobro; po Atmi Glinški in Ivanu v. Hanstein. Vzreditelj Alojz Burica — Dragomelj, lastnik in vodnik Franc Flis, Domžale. Nos 4, iskanje 3, stoja 4.

I. e Tisa Prulska n. k. * 16. III. 1961, po Črni Šmarnogorski in Ivanu v. Hanstein. Vzreditelj Davorin Bizjak — Ljubljana. Lastnik in vodnik Franc Avbelj — Ljubljana. Nos 4, iskanje 3, stoja 4.

I. f Rina — poenter * 25. V. 1961, telesna ocena, dobro; po Creole of Bogle Burn in Stonerthope Spartan. Vzreditelj Mirko Teršan — Ljubljana. Lastnik in vodnik Rumo Spatrič — Kranj. Nos 4, iskanje 2, stoja 4.

I. g Čapa n. k. * 13. IV. 1961, telesna ocena, prav dobro; po Diki Dragomeljski in Ivanu v. Hanstein. Vzreditelj Ivan Kralj — Prelog — Domžale. Lastnik in vodnik Anton Fister — Ljubljana. Nos 4, iskanje 2, stoja 4.

I. i Aco ep. breton * 17. II. 1961, telesna ocena, dobro; po Dini in Adonu. Vzreditelj, Franc Anžin — Zg. Gameljne. Lastnik in vodnik Alojz Avijač — Zgornje Gameljne. Nos 4, iskanje 3, stoja 3.

I. h Beba n. k. * 21. II. 1961, telesna ocena, dobro; po Erli v. Edelstauden in Piku Šmarnogorskem. Vzreditelj Ivo Drofenik — Šmarje pri Jelšah. Lastnik in vodnik Janez Dolničar — Ljubljana. Nos 4, iskanje 2, stoja 3.

II. a Blisk n. k. * 26. IV. 1961, telesna ocena, dobro; po Toji in Ivanu v. Hanstein. Vzreditelj Vinco Robek — Dobrunska vas. Lastnik dr. J. Benigar — Ljubljana; vodnik Drago Vraničar — Škofja Loka. Nos 4, iskanje 1, stoja 4.

II. b Bor — Bambi — n. k. * 21. IV. 1961, telesna ocena, dobro; po Bojki in Ivanu v. Hanstein. Vzreditelj Janez Videnšek — Dob. Lastnik Stane Kovač — Domžale; vodnik Viktor Jenič — Domžale. Nos 4, iskanje 3, stoja 2.

III. a Par n. k. * 15. VI. 1961, telesna ocena, dobro; po Riki in Piku Šmarnogorskem. Vzreditelj Jože Grilc — Ljubljana; lastnik in vodnik Jože Logonder — Zabnica. Nos 3, iskanje 3, stoja 3.

III. b Run n. k. * 19. V. 1961, telesna ocena, dobro; po Asji in Caru Tržaškem. Vzreditelj Bogdan Mirnik — Celje; lastnik in

Sodniki

vodnik Srečko Žerjav — Celje. Nos 3, iskanje 2, staja 2.

III. c Car Leščanski n. žimavec *4. V. 1961 — po Asti v Fürsteneck in Hanu v. Saarforst. Vzreditelj Miloš Kelih — Lesce. Lastnik in vodnik ing. Henrik Vadnov — Ljubljana. Nos 3, iskanje 2, staja 2.

Na spomladanski tekmi, na kateri se preskušajo starejši psi v delu na polju, sta tekmovala dva psa nemška kratkodlaka in dosegla:

I. Bara JRP ki. 2507 *5. V. 1960; 123 točk. Lastnik Luciano Caravati — Lugano; vodnik Logonder — Žabnica.

II. Ris Prulski JRP ki 2393 *24. III. 1960; 103 točke. Vzreditelj Davorin Bizjak — Ljubljana; lastnik in vodnik Janko Praprotnik — Ljubljana.

Bogdan Sežun

Poročilo

o pregledu lovskih psov 1. julija 1962 v Mostu na Soči.

Organizacija prireditve je bila odlična in bi bilo želeli, da bi bili vsi pregledi tako organizirani.

K pregledu je bilo predvedenih 41 lovskih psov z oceno: 27 goničev ist. ki. 1 odl., 12 pd., 10 d., 1 brez ocene, 3 vzrejna prepoved.

1 gonič ist. ki.	1 d.
1 gonič posavski	1 d.
1 gonič balkanski	1 pd.
6 brakov jazbečarjev	4 pd. 2 d.
4 lovski terijerji	2 pd. 2 d.
1 jazbečar kdl.	1 d.

41 psov — 1 odl., 19 pd., 17 d., 1 brez ocene, 3 vzrejna prepoved.

Material istrskih goničev je še dokaj izenačen in v prav dobri kondiciji. Izjema sta dva goniča, ki izhajata od kratkodlakih staršev, pa sta postala resavca: zaradi tega sta dobila vzrejno prepoved. Če se spominjam pregledov lovskih psov kmalu po osvoboditvi, lahko ugotavljam razveseljiv napredek v vzreji lovskih psov pri Lovski zvezi Gorica in je to gotovo uspeh smotrnega dela tov. Huberta Jenčiča in Edvarda Rekarja.

All-round sodnik
Teodor T. Drenig

PRIJAVLJENE PARITVE

Lovski psi:

Kokeršpanjeli:

Tisa JRŠK 287 — Princ Obdravski RMŠK 369, vpis v JR v teku, leglo je bilo 3. V. 1962. Vzreditelj lovska družina »Boris Kidrič« Kidričevo.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Carta JRPki 1033 bila na tekmi — Bol JRPki 1829 bil na tekmi, leglo je bilo 14. VIII. 1962. Vzreditelj Avgust Stergula, Mihovci 51, pošta Velika Nedelja.

Angleški seterji:

Buda JRP ES 484 — Tan JRPES 483, leglo je bilo 5. IX. 1962. Vzreditelj Bruno Sluga, Izola, Vodovodna št. 1.

Lovski terijerji:

Siva Travnogorska JRLT 593 bila na tekmi — Nišan Travnogorski JRLT 1526, leglo bo 10. X. 1962. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Braki jazbečarji:

Cila JRBj 1041 — Bor JRBj 877, leglo je bilo 30. VIII. 1962. Vzreditelj Jože Simčič, Planina pri Rakeku 166.

Dinja JRBj 1071 — Car JRBj 1066, leglo bo 13. X. 1962. Vzreditelj Jože Šček, Manče 4, pošta Vipava.

Resasti istrski goniči:

Vesna JRGri 973 bila na tekmi — Biser JRGri 1074, leglo je bilo 22. VIII. 1962. Vzreditelj Jože Ban, Lokev 103, pošta Divača.

Kratkodlaki istrski goniči:

Diana JRGki 2785 bila na tekmi — Razor Travnogorski JRGki 2045 bil na tekmi, leglo je bilo 22. IX. 1962. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Orla Travnogorska JRGki 3262 — Runo JRGki 1311 bil na tekmi, leglo je bilo 27. VIII. 1962. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Posavski goniči:

Ara JRGp 2635 — Boris JRGp 3207, leglo je bilo 17. VIII. 1962. Vzreditelj Vinko Vouk, kmet, Leskovec pri Krškem.

Balkanski goniči:

Canu JRGb 1157 — Ari JRGb 1968 bil na tekmi, leglo je bilo 17. IX. 1962. Vzreditelj lovska družina Lukovica.

Prijavljene in zaščitene psarne:

»KUNGOŠKA« za nemške kratkodlake ptičarje, lastnik Peter Stubičar, Maribor, ulica heroja Zidanška št. 9.

»VRBINSKA« za nemške kratkodlake ptičarje, lastnik Franc Skofljanc, Brege 52, pošta Leskovec pri Krškem.

»NOVOVAŠKA« za nemške ovčarje, lastnik Franc Cafnik, Maribor, Bolfenska cesta 30.

»IZPOD BREGA« za male kodre, lastnica Marija Ogrizek, Ljubljana, Jurčičev trg št. 3.

Kinološka zveza Slovenije

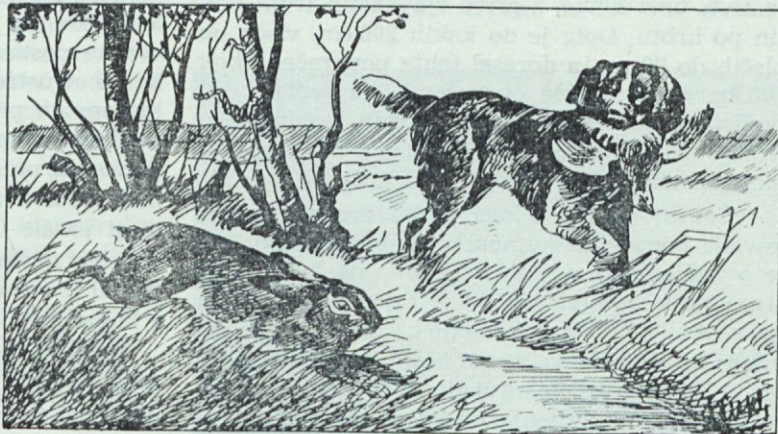
Novi sodniški pripravniki:

Za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst jamarjev: Dr. Janko Lavrič splošni sodnik za vse vrste goničev, brakov jazbečarjev in barvarjev.

Adolf Ivanc, Sodražica, splošni sodnik za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst jamarjev.

Jože Kristen, splošni sodnik za vse vrste goničev in brakov jazbečarjev.

Klub za goniče v Ljubljani obvešča lovske zveze, lovske družine in rajce goničev, da bo tekma lovskih kolektivov za prehodni lovski rog in goničev za republiško prvaštvo posameznikov 24. in 25. novembra tega leta v loviščih Sodražica, Vel. Poljane in Vel. Lašče. Kolektivi in posamezniki naj pošljejo prijave vsaj do 1. novembra.

Lov na divje prašiče v Etiopiji

Dr. J. Bohinjec

Doma sem sodil med tiste lovce, ki jih lov na mrke ščetinarje vedno privlači, bodisi ob polni luni na visoki preži ali pa morda še bolj na pogonu pozimi v svežem snegu. Tako ni nič čudnega, da sem se kmalu po prihodu v Etiopijo skušal seznaniti z afriškimi vrstami divjih prašičev, njihovimi navadami in živlenskimi pogoji ter seveda tudi z načinom lova. To je še toliko bolj razumljivo spričo dejstva, da nekatere vrste divjih prašičev najdemo v večjem ali manjšem številu skoraj povsod v Etiopiji, medtem ko so lovišča afriške veledivjadi človeku, živečemu v prestolnici, relativno dokaj oddaljena in v glavnem trenutno dostopna le s posebnim dovoljenjem.

V Etiopiji na splošno živijo tri vrste divjih prašičev. Po obliki najbolj podobna našemu ščetinarju bi bila vrsta, ki jo v angleščini imenujejo »Ethiopian Bush Pig« (Potamochoerus hasama). Po naše bi jo v slabem prevodu lahko imenovali »etiopski grmovni divji prašič«. Visok je do 75 cm, dolg pa je z repom vred 160 do 180 cm. Glava je siva, telo rdečkasto-rjavo s šopom belkastih dlak po hrbtu. Živi v krdelih ob rekah in v pokrajinah, poraslih z grmovjem. Po mojih skušnjah bi sodil, da je ta vrsta divjih prašičev vsaj v nekaterih predelih dokaj redka. Sigurno najredkejši je v Etiopiji gozdni divji prašič-Forest Hog (Hylochoerus meinertzhageni aelliani). Najdemo ga večinoma le v gostih gozdovih na jugu v pokrajini Wollega in Jimma. Predstavlja največjo v Afriki živečo vrsto divjih prašičev. Doseže višino 80 do 85 cm in tehta do 150 kg in več. Oborožen je z do 30 cm dolgimi čekani. Najštevilnejši pa je v Etiopiji kakor tudi drugod v Afriki, bradavičasti divji prašič (Warthog, Phacochoerus aethiopicus). Dolga glava z širokim rilcem in z tremi pari bradavicam podobnih tvorbi mu daje groteskno podobo. Telo je sivo, brez dlake, z grivo rjavkastih trdih ščetin po hrbtu. Dolg je do kakih 200 cm, visok ob plečih do 80 cm in dorasel tehta povprečno okoli 100 kg. S čekani sta oborožena oba spola. Le-ti predstavljajo pri izbranih primerih izredno lepo trofejo, saj so baje uplenili primer z 61 cm dolgimi čekani.

Čeprav bi iz naslova lahko drugače pričakovali, bom v nadaljnjem opisal svoje skušnje le o življenju, navadah in o lovu na bradavičastega prašiča. Živi povsod v Etiopiji, predvsem pa v okolici večjih ali manjših rek. Njegove življenjske navade so v marsičem podobne nekaterim druge afriške divjadi. V glavnem pa se razlikujejo od življenja divjih prašičev v zmer-

nem podnebj. Kot naš ščetinar tako tudi bradavičasti divji prašič ceni vodo, ko pa jo v polni suhi dobi najde samo v obliki stalnih ali na pol usahljenih rek. Spričo pogoste precejšnje vročine v nižjih predelih dežele in v zvezi s tem zaradi večjega izparevanja in zgube tekočine je razumljivo, da si tukajšnji divji prašič gasi žejo večkrat in to čez dan. Čas največje dnevne vročine, nekako med 11 in 15 uro ter verjetno tudi precejšen del noči, prespi v podzemskih jamah oziroma rovih, ki si jih izkoplje bodisi sam ali pa si jih izposodi od kake druge v rovi živčice divjadi. Ti rovi so dokaj široki in večinoma tudi razčlenjeni. Nekoliko so podobni našim lisičinam, le da so seveda širši. Preko dneva včasih leži divji prašič v bližini svojega rova tako, da se ob nevarnosti lahko hitro skrije. Našel pa sem njegovo ležišče tudi v velikem votlem drevesu. Če je ranjen v bližini svojega bivališča, se podobno kakor naša lisica, skuša zateči v rov, od koder ga živega ali mrtvega težko spraviš na svetlo. To sem spoznal pri svojem prvem bradavičastem prašiču. Odrasli svinji sem na precejšnjo razdaljo razbil obe »nadlehti«. Poganjajoč se le z zadnjima nogama, je izginila v grmovju. Sledil sem za krvnim sledom, ki me je po kakih 100 metrih privedel do odprtine dokaj širokega rova, v katerega je svinja zginila. Ker mi takrat bivališče te divjadi še ni bilo znano, sem bil nemalo presenečen. Moj etiopski spremljevalec je junaško zlezal v rov in ob vrnitvi izjavil, da je svinja mrtva. Z avtomobilom smo se pripeljali do odprtine in pripravili vrv, s katero sem menil, da bi svinjo najlaže izvlekli. Svinja je ležala v rovu z zadnjico proti izhodu. Ko pa se ji je moj pomočnik ponovno približal in skušal zvezati zadnji nogi, je divje zarenčala, da ga je kar odneslo na prosto. Tako smo spoznali, da je svinja še živa. Pričeli smo metati zemljo v rov, kar jo je pripravilo, da se je obrnila z glavo proti izhodu, a le toliko, da sem videl en čekan. S prijateljem sva se postavila nekaj metrov od odprtine, na kar sem ustrelil v čekan, edini vidni del svinje, ki sem ga pri tem odbil. Sedaj se je z divjim renčanjem pognala na prosto, da jo je strel v glavo tik pred najinima nogama dokončno rešil muk. Tako sem prvič spoznal, da je ranjen divji prašič v svojem rovu bodisi izgubljen ali pa celo nevaren. Noben pes — jamar ga ne bi izgnal iz rova, še manj pa bi mu prišli do živega z kopanjem v trdi in izsušeni zemlji.

Kot večina divjadi tako se tudi bradavičasti divji prašič človeka boji in se mu večinoma umakne, čeprav v krajih, kjer ga preveč ne pre-

ganjajo ni zdaleka tako plašen kot naš ščetinar. Neredko se splašen umakne le nekaj deset metrov, nakar si zvedovo ogleduje kalivca svojega miru. Drugače pa je seveda z ranjeno živaljo ali s svinjo, ki so ji mladiči v nevarnosti. Moj znanec je v mehko ranil mladiča, ki je več kot sto metrov zaostal za materjo in ostalim tropom. Medtem ko se je mladič cvileč premetaval, je mati pridivjala nazaj proti lovcu in le dobremu strelu iz neposredne bližine se je imel zahvaliti, da ni bilo hudih posledic. Menim, da je bradavičasti divji prašič v obrambi nevarnejši kot naš največji merjasec. Spričo ogromnih, tudi do pol metra dolgih čekanov in silno razvitega mišičja je to tudi razumljivo. Bradavičasti divji prašič skoraj nima maščevja in je zaradi tega hitrejši in okretnejši. Pravijo, da je odrasel merjasec kos tudi leopardu, ki se loti kvečjemu mladičev ali šibkih odraslih. Da pa leopard kljub silni slasti po pavljanovem mesu ne zavrača svinjine, sem imel priložnost spoznati na nekem lovu. Našli smo ubito nedoraslo svinjo, ki ji je leopard požrl le eno stegno, nato pa zavlekel na vejo dokaj visoko na drevo. Pač silna moč te krvoločne in nevarne zveri. Če že govorim o svinjskem mesu, naj omenim, da je pečeno in dobro pripravljeno meso bradavičastega divjega prašiča dokaj okusno, čeprav nima tistega prijetnega okusa po divjačini in svinjini kot ga imajo pujsi našega ščetinarja. Pa naj se povrnem k drugim, za lovca bolj zanimivim značilnostim.

Bradavičastega divjega prašiča lovimo v glavnem z zalezovanjem in v manjši meri s čakanjem. Pogoni v našem smislu praktično ne prihajajo v poštev, predvsem zaradi terenskih pogojev. Pravtako verjetno le malokdo čaka divje prašiče ponoči na drevesu ob polni luni. Za razliko od našega ščetinarja, ki se previdno poda na pašo v slastno koruzo ali oves, najraje v temi in redkeje v mraku, srečamo njegovega afriškega sorodnika na paši že zgodaj popoldne, sigurno pa še pred temo. Po mojih skušnjah bi sodil, da se ne pase pozno v noč in da tudi zjutraj ni preveč zgoden. Kljub temu, da sem bil na lovu zjutraj vedno že pred sončnim vzhodom, nisem nikdar naletel na divje prašiče v ranih jutranjih urah. Kar sem jih ustrelil v dopoldanskem času, je bilo med 9 in 11 uro. Seveda pa to ni nikako pravilo. Na splošno izvajamo lov tako, da se s terenskim vozilom zapeljemo v področje, ki je znano po obilici te divjadi, nakar peš zalezujemo. Če nas je več lovcev skupaj, gremo najraje od vozila vsak v svojo smer tako, da se po dogovorjenem času zopet snidemo na istem mestu. Seveda pa vsakega spremlja domačin, ki področje dobro pozna, kajti pokrajina je marsikje varljiva in človek hitro zaide. Če je področje ugodno in lovec ni preveč neroden, se le redkogdaj zgodi, da prej ali slej ne naleti na kakega starega samotarja ali pa na trop ščetinarjev. Kolikor prašič prvi opazi lovca, je še vedno možnost, da se po

krajšem diru za trenutek zvedavo ustavi in nudi trenutek za strel. Seveda po mora biti lovec pri tem hiter, kajti kot tarča se tudi afriški divji prašič ne nastavlja. Zgodi se tudi, da niti strel te divjadi ne požene v tak nezadržen beg kot smo tega vajeni pri naših ščetinarjih. Nekoč sem zagledal trop pasočih se divjih prašičev, verjetno v trenutku, ko so tudi oni opazili mene. Najbližjega, ki mi je kazal čelo, sem položil s strelom v glavo, ostali trop pa je oddivjal. Po nekaj desetinah metrov se je zopet ustavil, tako da sem prišel ponovno do strela. Seveda je bilo to v odročnem kraju, kjer je lovec verjetno le redek gost.

Poleg omenjenega zalezovanja peš se neredki »lovci«¹ poslužujejo bolj udobnega a nažalost nelovskega načina. Po savani ali pokrajini, ki je porasla z redkim grmovjem, se enostavno vozijo z terenskim avtomobilom in kar z vozila ali pa ob stoječem vozilu divje streljajo na vse, kar jim pride pred cev. Seveda v krajih, kjer se to pogosto dogaja, divjad zgubi svojo radovedno zaupanje do vozila in ji že oddaljeno brnenje motorja požene strah v noge. Tak način lova ni več pravi lovski šport, ker daje preveliko prednost lovcu. To so sprevideli na primer tudi Angleži v Keniji, kjer so lovski predpisi zelo strogi in kazni visoke. Tako tamkaj ni dovoljeno streljati niti velike in večkrat nevarne afriške divjadi v oddaljenosti do 500 m od kakršnegakoli vozila. Upam, da bodo nove lovske uredbe, ki jih pripravljajo v Etiopiji, vsebovale tudi takšne predpise. V zvezi s tem bi še nekaj pripomnil k lovskemu orožju, primernem za lov na afriške

divje prašiče. Že v domovini sem večkrat razpravljal o nepravilnosti lova na divje prašiče z šibrenicami in PP naboji. Divjad je večkrat le ranjena in zgubljena v mukah pogine, ali pa jo le s težavo najdemo po daljšem iskanju. Afriška divjad na splošno in tako tudi divji prašič je pri ranitvi bolj odporna in trdoživa kot divjad zmerne podnebja. Res je sicer, da tudi bradavičastega divjega prašiča na mestu lahko ubijemo z malokalibrsko puško ali PP naboji. Vendar je to bolj izjema kot pravilo. Videl sem srednje veliko bradavičasto svinjo, ki ji je lovec z lovsko risanico kalibra 8 mm dvakrat prestrelil trebuh. Svinja je pobegnila, v grmovju, kakih 50 m od nastrela pa so našli del odbitega debelega črevesa. Ker je bil lovec pravičen, je sledil po krvnem sledu. Vrnil se je po kakih dveh urah ves izmučen in opraskan, potem ko je našel mrtvo svinjo več kot dva kilometra oddaljeno. Spričo navedenega je razumljivo, da so pri tej divjadi smrtni streli s šibrenico bolj redki. Dejstvo, da so divji prašiči v Etiopiji precej številna divjad in da povzročajo še bolj kot pri nas škodo kmetijstvu, še ne opravičuje nelovskega postopanja in mučenja živali.

Nadaljnji način lova je čakanje ob stečinah divjadi ali še bolje ob napajališčih. Ta način se redkeje uporablja, ker je spričo velikega števila divjih prašičev več verjetnosti, da se z iskanjem in zalezovanjem v bližini vode najde primerno žival za odstrel. Po mojih dosedanjih skušnjah je najuspešnejše zalezovanje vzdolž korita v suhi dobi napol usahlj rek. Med deveto in deseto uro dopoldne, ko začne pripekati sonce in divji

prašiči prihajajo na napajanje, je uspeh skoraj siguren. Tako sem večkrat lovil v kraju Robi, ki leži 220 km oddaljen od Addis Abebe na poti proti Rdečemu morju. Kraj leži pod etiopskim visokogorjem nekaj nad 1000 m nad morjem na zapadu danakilske puščave. Klima je subtropska in temu primerna je vegetacija. V tem področju je precej bradavičastih divjih prašičev. Tik pred Robijem križa cesta reko Robi, ki izvira nekje pod visokogorjem in se zliva v reko Awash ob robu Danakilske puščave. Korito reke je povprečno široko kakih 100 m in je v deževni dobi bolj ali manj polno, v suhi dobi pa ostane le 2 do 3 metre širok »potok« v sredini korita. Korito obdaja širši ali ožji pas tropskega drevja in grmičevja, ki mestoma lahko nudi lovcu kritje pri zalezovanju. Lov vzdolž reke je še toliko bolj primeren in ugoden, ker praktično ni nevarnosti, da bi človek v neznanem terenu zašel. Čeprav lovec upošteva trenutno zaščito ostale divjadi, mu tak sprehod ob reki nudi polno lovskih užitkov. Ne prehodi niti dvesto metrov, ko ob nekoliko previdnosti zagleda ob vodi bodisi vitko gazelo, trop divjih prašičev ali pa starega samotarja. Če mu je sreča naklonjena, lahko pri napajanju zaloti še kako drugo divjad. Dejstvo, da okoli 9. ure prično domačini mestoma napajati številne črede goveje živine, vsaj divjih prašičev posebno ne moti. Videl sem trop, ki se je mirno vračal od napajanja po suhem koritu reke niti sto metrov oddaljen od črede govedi in njihovega pastirja. Kljub vsemu pa je pri takem lovu vzdolž rečnega korita le potrebno dobro napeti oči. Mirno, sredi plitve vode napajajoči se prašič se spričo svoje sive barve ne odraža posebno od obdajajoče ga vode. Če pri tem od časa do časa negibno posluša in voha, ga ne preveč budnemu očesu izdajo le veliki svetli čekani. Nekoč sem okoli desetih dopoldne pod širokih drevesom nedaleč od plitvega tolmana čakal znanca, ki je s pomočnikom sledil ranjeni svinji. Zamaknjeno sem opazoval vitko gazelo, ki si je ob tolmunu gasila žejo. Ko sem kakih 300 m nižje zagledal vračajočega se lovca, sem leno vstal, obesil puško na ramo in mu dokaj glasno odšel nasproti po rečnem poritu. Nisem prehodil niti dvajset korakov, ko mi je oko obstalo na velikem merjascu kakih petdeset metrov pred menoj in vstran v nekoliko globlje tekoči rečni strugi. Žival je začutila mojo bližino in obstala kot okamenela, pozorno poslušajoč z dvignjeno in poševno od mene obrnjeno glavo. Da se veliki čekani niso odražali od okolišne vode, bi ga opazil prepozno. Tako pa sem prišel do sedaj najlepših čekanov. Odrezal sem veliko glavo in najboljše kose mesa, ostanek pa sem na žalost moral prepustiti mrhovinarjem, ker mi je bil prenos do vozila praktično nemogoč. Noseč težko breme kaka dva kilometra po kamnitem rečnem poritu in pod vročim afriškim soncem sem se zavedel, da mora lov ostati sport, ki naj zahteva določen fizični napor

in pravičnost nasproti divjadi ne glede na to, kje in pod kakšnimi pogoji ga izvajamo. Le to nas lahko opraviči, da popuščajoč prastari lovski strasti posegamo v življenje divjadi in redčimo njene vrste v tej veliki deželi, kjer bo spričo posebnih bioloških pogojev divjad obsojena da izumre, kolikor ji s primernimi lovskimi predpisi ne zagotove obstoja in mesta v napredujoči

civilizaciji. Lov v Etiopiji ima svoje privlačnosti, a tudi senčne strani. Tam kjer je še obilica tiste divjadi, ki človeku ni nevarna ali škodljiva, je lov nanjo relativno lahek. Kjer primeren nadzor tega ne preprečuje, pobijajo nekateri »streljači« divjad brez izbire ali koristi. Večkrat ne vzamejo niti trofeje in se zadovolje le s fotografskim posnetkom ubite živali.

Levinja Elza

V svoji knjigi »Living free« nam avtorica Joy Adamson pripoveduje, kako njihova levinja Elza, ki sta jo z možem vzgojila v divjini, postane mati treh mladičev in kako jih vzgaja.

Že pet dolgih mesecev sva vedela, da je Elza noseča. Moj mož George in jaz sva jo vzgojila in jo spustila v divjino, ko je bila popolnoma odrasla, nežna in včasih nekoliko razposajena tristo kilogramov težka levinja. Vedela sva, da bo za njo ta izpremema težka. Da bi jo lažje privadila na popolno neodvisnost, sva jo izpustila približno 250 km daleč od našega kampa v Isiolo, kjer je George, kot najstarejši vršil svojo službo lovskega čuvaja v severnem predelu Kenije. Odločila sva se, da se ne bova vmešavala v njeno novo življenje.

Toda v pragozdu vlada zakon, da noseči levinji, ki jo njeno stanje pri lovu ovira, pomagata ena ali dve drugi levinji, ki opravljata tako imenovano službo »tet«. In ker Elza ni imela takih teta, sva si štela za najino dolžnost, da midva prevzameva to vlogo. Nedaleč od kampa sva redila čredo koz in od časa do časa sva položila sveže zaklano kozo na prostor, kjer jo je Elza lahko našla. Elza nama je dovolila te vrste postrežbo in v zahvalo nas je često obiskala v kampu, kjer je legla na mojo posteljo, kot da drug prostor za njo, bodočo mater, sploh ne bi prišel v poštev.

Kot vse bodoče matere je bila nepreračunljiva. Ko se je konec decembra približal njen čas, je Elza popolnoma zginila in nikjer nismo našli sledu o jej. Ali se ji je kaj zgodilo? Bila sva v skrbeh in nemirna, še posebej, ker sva pravkar doživela neko drugo tragedijo.

Pred nekaj tedni je George rešil in prinesel domov majhnega slončka, ki je padel v neko jamo. Imenovali smo ga Pampo in kmalu z njim imeli mnogo veselja. Redili smo ga dnevno z 8 litrov mleka, ki smo mu dodali ribje olje in grozdni sladkor. Toda spoznali smo, da je zelo težko vzgajati mladiča, kajti za slonje mleko, ki je zelo bogato z vitamini, ni nadomestila.

Rediti dve živali je postal problem in k sreči se nam je ponudila za varuha neka naša prijateljica, ki je bila velika ljubiteljica živali. Ko

smo se po enodnevnem obisku v Elzinem območju vrnili domov, sva dobila Pampa v naše veliko veselje zdravega in živahnega, samo nekoliko nervoznega, zaradi prevelikega števila občudovalcev. Do tujcev je bil vedno plah, toda kakor hitro smo ostali sami, se je zaupno stisnil k meni in zaspal. To mu je očitvidno dalo občutek varnosti.

Toda ko smo se naslednjikrat vrnili po daljši odsotnosti zopet v kamp, sem se prestrašila, kako je bil Pampo izpremenjen. Njegova glava je bila čisto upadla, zlasti okoli oči in ko se je s težavo dvignil in prišel k nama, sem videla, da so mu kosti štrlele iz telesa. Mleko je komaj še poskusil, je povedala moja prijateljica. Sprva je mislila, da je od tega, ker dobiva zobe in ima bolečine. Ko pa se je njegovo stanje vedno bolj slabšalo, je poslala po živinozdravnika, ki je predpisal strogo dieto in sicer samo vodo in grozdni sladkor. Vendar je Pampo iz dneva v dan bolj pešal in čez nekaj dni po mojem prihodu je mirno in za vedno zaspal tako rekoč v mojem naročju, ko je naslonil glavo name. Imela sem ga zelo rada in bila zelo žalostna, ko je poginil. Ko so ga secirali so ugotovili, da je imel pljučnico in črevesni katar in ga ne bi bilo mogoče rešiti.

Bilo je na samo božično jutro, ko smo s težkim srcem šli iskat Elzo. Že pet dni nas ni več obiskala in že takrat je stokala v prvih porodnih bolečinah. Mislili smo, da je verjetno povrgla 20. decembra in od takrat je nismo več videli. Po večurnem brezuspešnem iskanju smo sedli v senco neke skale in premišljevali, kaj se je zgodilo. Bili smo potrti in celo črnca Nuru in Makedde sta samo pritajeno govorila. Ali Elza še živi? Zdelo se nam je nemogoče, da bi se nam Elza samo zaradi tega, ker je povrgla mladiče, popolnoma odtujila. Opoldne smo se vrnili v kamp in sedli h kosilu. Nenadoma, še preden sem se zavedla, je bila Elza med nami, prevrnila mizo, nas vrgla na tla, sedla na nas in obsula z nežnostjo in veseljem.

Zopet je imela svojo normalno postavo in bila v krasni formi. Dali smo ji nekaj mesa, katerega je takoj použila. Medtem nas je mučilo nešteto vprašanj. Zakaj je prišla k nam ob naj-

bolj vročem dnevnem času, ko se sicer nikoli ni premaknila z mesta. Ali je namenoma izbrala ta čas, ker je bilo takrat najmanj nevarno pustiti mladiče same, ker se takrat krvoločne zveri ne klatijo naokoli. Ali je morda slišala strel, ki ga je oddal George popoldne na neko kobro in ga je imela za signal. Ali so mladiči poginili? In karkoli naj bi se zgodilo, zakaj je čakala pet dni, preden je prišla k nam po hrano.

Potem ko se je izdatno najedla in napila vode, je prišla k nam in nežno podrgnila svoj nos ob naju, nato pa odkorakala ob reki navzdol kakih 30 korakov in legla k opoldanskemu počitku. Pustili smo jo pri miru, hoteli smo, da se počuti prosto. Ko smo popoldne pogledali, če je še tam, je ni bilo več.

Vstop prepovedan!

Od takrat dalje nas je Elza velikokrat po kosilu obiskala. Vsakikrat je pojedla precejšnjo porcijo mesa in potem skočila na streho avtomobila ali se odpočila v senci. Izgledalo je, da se ji ni mudilo nazaj k mladičem in ostala je v naši bližini vedno toliko časa, da nas je pričelo skrbeti, da zanemarja svoje materinske dolžnosti. Toda če smo jo skušali zvabiti stran na ta način, da smo šli po poti, po kateri je prišla, je sicer neravno pritekla za nami, vendar se je vedno vrnila nazaj v kamp. Šele ko je bilo čisto temno, je odšla.

Ko sem jo nek večer opazovala, kako je šla ob reki navzgor, sem šla za njo. Očividno ji ni bilo všeč, da sem jo opazovala, kajti kakor hitro me je zavohala, se je naredila kot bi si brusila kremplje ob drevesu in kakor hitro sem ji pokazala hrbet, je skočila k meni, me podrla na tla kot bi mi hotela reči: »To je za vohunjenje«.

Bila je vrsta na meni, da sem se naredila, kot da sem prišla z namenom, da ji prinesem mesa. Sledila mi je in pričela jesti. Toda za tem je ni nič pripravilo do tega, da bi šla k mladičem; šele dolgo potem, ko se je stemnilo in ko sem sedela v šotoru in čitala in je bila sigurna, da ji ne bom sledila, je zginila.

Skrbelo nas je, kaj je z mladiči, kajti ponovno smo izvedeli, da mladiči levinj, ki so bile vzrejene pri ljudeh, često poginejo. Zato smo sklenili, da poiščemo mladiče in jih v slučaju potrebe rešimo. Neko jutro zelo zgodaj smo vstali in šli po njenem sledu. Vodil nas je do neke velike skale, kjer smo odkrili naravnost idealno votlino-dom za leve. Ogromne plošče skal so nudile popoln zaklon in te so bile zopet popolnoma obrasle z neprodinim grmičevjem.

Stopili smo na najvišjo skalo in pogledali navzdol. Nič ni bilo videti. Kar naenkrat se je izza grmičevja, komaj 20 korakov od nas pojavila neka levinja. Bila je Elza. Bila je očividno prizadeta, ko nas je videla. Molče nas je gledala in čisto mirno obstala, kot bi vedela, da ne bomo šli bliže.

Potem je počasi zginila proti grmičevju in zopet obstala kakih pet minut, s hrbtom proti nam in napeto prisluškovala vsakemu šumu iz grmičevja. Nato je sedla še vedno s hrbtom proti nam, kot bi hotela reči: To je moj svet. Vstop prepovedan! Nobene besede bi ne mogle izraziti njene želje bolje. Kolikor mogoče tiho smo se odstranili.

Kljub temu smo sklenili, da bomo Elzi pri našali hrano tja, da bi ji ne bilo treba toliko časa izostati od mladičev. Vsak dan sem ji torej položila meso v bližino prostora, kjer sem domnevala, da so mladiči. Če sem jo slučajno kdaj srečala, je kar se da spretno skušala prikriti pravo mesto in pri tem uporabila zvijačo, da je po lastnem sledu šla nazaj.

Neko popoldne, ko sem šla mimo velike skale, sem zagledala na njej veliko žival. Nisem mogla videti, kakšna žival je bila, in ko me je videla, se je odplazila. Verjetno je zasledila mladiče in bila sem v skrbeh. Zaradi tega sem sklenila, da bom brez Elzinega dovoljenja poiskala mladiče in se pobrigala zanje.

Naslednje popoldne sem v spremstvu svoje-ga sluge Tota šla proti Elzinemu skrivališču. Ko sem prišla do skale, sem jo ves čas klicala, da bi jo opozorila na najin prihod. Nič ni odgovorila. Na robu skale sva preiskala vse grmičevje, vendar ni bilo sledu o Elzi, čeprav se je po vseh znakih videlo, da so prostor še uporabljali.

Ko sem tako gledala navzdol, me je naenkrat obšel občutek, da mi preti nevarnost. Ozrla sem se in zagledala Elzo, kako se od zadaj plazi proti Totu. Imela sem ravno še toliko časa, da sem zaklicala, preden bi ga podrla na tla. Prišla je neslišno za nama in Toto je za las ušel smrti.

Potem je prišla do mene, me prevrnila sicer na nežen način, vendar očitno iz jeze, da nas je našla tako blizu njenega legla.

Za tem je šla počasi po skali in se od časa do časa ozirala nazaj, kot bi se hotela prepričati, da ji ne sledimo. Molče nas je peljala na drugo stran, potem navzdol proti grmovju skozi trnje in končno na pot. Naredila je velik ovinek in popolnoma obšla mesto mladičev.

Sicer, kadar sva skupaj hodili, mi je vedno dovolila, da sem jo božala in trepljala in imela je to rada, danes pa ni pustila da bi se je dotaknila. S tem je hotela pokazati, da sem pri njej v nemilosti.

Tudi potem, ko smo zopet prišli nazaj v kamp in je počivala na strehi avtomobila, se je obrnila stran, kakor hitro sem prišla blizu. Šele ko je bilo temno, se je vrnila k leglu.

George je bil prvi, ki je videl Elzine mladiče. Nekega dne je gledal z velike skale navzdol in videl, kako je Elza ravno dojila dva mladiča. Še preden ga je lahko zapazila, se je George hitro umaknil.

Iz nemščine prevedla
Tatjana Vončina

Občni zbor Lovske zveze Ljubljana se je vršil 8. 7. t. l. Obračun dela za lovsko leto 1961/62 je bil temeljit, ker je bila razprava na občnem zboru vsestranska in izčrpna.

Obširno je občni zbor razpravljaval o potrebi povezave lovske družine s komuno in njenimi političnimi in gospodarskimi organizacijami, pa tudi z drugimi družbenimi faktorji svojega področja, kajti le tako bo možno, vskladiti razna interesna področja lovstva, kmetijstva in gozdarstva. Važno vlogo pri tem povezovanju pa bodo imele lovske skupnosti, za katere je občni zbor sprejel sklep, da se njihovo delovanje kot posvetovalni in koordinacijski organ, še nadalje krepí in razvija.

Občni zbor je nadalje sprejel tudi obvezo, da prevzamejo plačevanje lovske škode po divjih prašičih v celoti lovske družine, njim pa ostane polovična vrednost uplenjenih divjih prašičev, ki so jo do sedaj odvajale v sklad LZ. K stroškom škode po divjih prašičih bo prispevala LZ samo delno po posebnem ključu (t. 7 sklepov). Tudi je sprejel občni zbor sklep o povišanju prispevka za 20 % za gospodarjenje. Ta povišek pa bo vrnjen onim družinam, ki imajo urejeno čuvajsko službo, kot prispevek k izdatkom za čuvajsko službo.

Sprejeti so bili tile sklepi:

1. Lovske družine naj še naprej vztrajno goje lovsko etiko, ki se kaže v skrbi za lovišče in divjad v raznovrstnem prostovoljnem delu, v vračanju dohodkov iz lovišča v lovišče ter v pripravljenosti, da žrtvujejo za lovišče tudi lastna sredstva.

2. Lovska zveza Ljubljana naj še naprej razvija delovanje lovske skupnosti kot posvetovalnega in koordinacijskega organa, ki pospešuje gospodarjenje na širšem lovskem področju. V tej zvezi naj opozori na stanje, da imamo v okraju praktično že dve lovske skupnosti, ki imata pravice področne lovske zveze. Osnutek pravil lovske skupnosti naj se dopolnjuje.

3. Lovske družine, lovske skupnosti in Lovska zveza Ljubljana naj najintenzivneje navezujejo stike z gospodarskimi, političnimi in družbenimi faktorji svojega področja, da uspešneje vskladijo svoja prizadevanja z interesi kmetijstva, gozdarstva, turizma in drugih skupnosti.

4. Lovske družine Lovske zveze Ljubljana naj najintenzivneje skrbijo za vzgojo svojih čla-

nov. Načelno naj ne bo noben družinski posvet brez strokovnega predavanja. Če lovska družina nima primerne predavatelja, ga je dolžna preskrbeti LZ.

5. Izdatki za lovske koče naj bodo v bodoče v sorazmerju z izdatki za lovišče, čuvajsko službo in druge lovske naprave.

6. Lovski turizem naj se razvija samo do meje, ki ne bo na škodo kolektivnemu upravljanju lovišč, s čimer so obsežene dolžnosti in pravice družinskih članov.

7. Lovske družine prevzemajo plačevanje lovske škode po divjih prašičih, zato pa zadrže celoten izkupiček za uplenjene divje prašiče. Lovska zveza Ljubljana prispeva delno k plačevanju škode in sicer po posebni razvrstitvi lovske družine v 4 skupine. Prvi, drugi in tretji skupini prispeva 40, 30 oz. 20 % škode. Upravni odbor LZ na zahtevo družine le-to lahko razvrsti v višjo skupino, če se pojavi škoda, ki je za 50 % večja od povprečja zadnjih 2 let in če kupna vrednost uplenjenih divjih prašičev ne krije škode ali, če se ugotovi, da se za uvrstitev družine v skupino, niso dovolj upoštevali vsi faktorji.

8. Zaradi hitrejšega reševanja tekočih zadev naj upravni odbor LZ Ljubljana izvoli iz svoje srede izvršni odbor in s poslovnikom določi njegove naloge in pooblastila.

9. Raca-mlakarica se na območju LZ Ljubljana lovi od 1. 9. dalje.

10. Jeleni se ne smejo streljati na tihih pogonih in prav tako ne vodeče košute. Jelena se lahko lovi samo na zalazu, v ruku in s čakanjem.

Na občnem zboru so bili izvoljeni novi organi LZ in sicer: upravni odbor: predsednik Peter Pečnik, podpredsednika Rino Simoneti in Ivče Majcen, tajnik Cene Kranjc, blagajnik Janez Dolničar in še 18 članov;

nadzorni odbor: predsednik Andrej Flašja in še 3 člani;

disciplinsko sodišče: predsednik dr. Štefan Šoba in še 4 člani; delegati za občni zbor Lovske zadruge: Peter Pečnik, Ive Krevs in Janez Dolničar.

Na prvi seji je izvolil upravni odbor 8 članski izvršni odbor, v katerem so predsednik, oba podpredsednika, tajnik, blagajnik, predsednik nadzornega odbora, predsednik disciplinskega sodišča in ing. Miloš Brelih. Sprejel se je tudi začasni poslovnik o delokrogu izvršnega odbora.

Na prvi seji je upravni odbor imenoval 6 komisij in sicer: komisijo za lovske vzgojno delo in lovske izpite, komisijo za kinologijo in kinološke prireditve, komisijo za lovske škodo, komisijo za ocenjevanje trofejev, komisijo za bonitiranje lovišč in komisijo za proučevanje organizacije in gospodarjenja.

B. K.

Nekaj misli o občnem zboru LZ Gorica

Petega avgusta 1962 je imela LZ Gorica občni zbor. Ne mislim opisati poteka in dela po točkah, ker so si take konference v bistvu zelo podobne. Omenil bi le nekaj stvari, ki bodo gotovo zanimale širši krog lovec.

Novi upravni odbor naj prouči stanje finančno in po članstvu šibkih lovske družin in naj jih v interesu boljših kadrov in rotacije v vodstvih družin ter službe, združi v večje enote, podobno kot se to godi v gospodarstvu. Pravzaprav je čudno, da o tem problemu ni bilo konkretne debate, koliko bi se sploh stanje zboljšalo z združitvijo. Dvomljivo je, kako bodo kadri delovali, ko bodo lovci zelo oddaljeni od centra, če niti na občni zbor ravno nekatere prizadete družine niso poslale svojih zastopnikov in bodo tako le najbližji postali odborniki novih družin. Težko si je tudi zamisliti, kako bo lovske čuvaj opravljal svoje delo na tako velikih površinah. Ali se ne bodo člani zanašali nanj in v lovopustu ne bo nihče stopil v lovišče? Menim, da bi pred združitvijo morali te stvari temeljito obdelati v vsaki družini posebej, da ne bi z administrativnimi ukrepi prizadeli družin, ki so s svojim delom vendar dosegle zboljšanje staleža in mogoče tudi dobro tovarištvo, kar navsezadnje ni najmanj.

Veliko se je govorilo o lovskem turizmu in o gostih, ki lahko okrepijo finančno lovske organizacije. Javno, da je to pozitivno, samo da ne bi prišlo tako daleč, da bomo divjad in lov sploh ocenjevali samo skozi dinar (včasih skozi želodec!).

Nekateri diskutanti so se pritoževali nad porastom škodljivcev, zlasti lisic, ker je prepovedana uporaba cianovodikovih ampul. Sklenjeno je bilo, da je treba najti način in sredstva za uspešno strupitev brez nevarnosti za človeška življenja. Moje mišljenje je, da bi lahko držali lisice in mačke na kratko tudi

s puško, če bi vsi tisti, ki imajo dovolj časa in lovske strasti za lov v jeseni, stopili včasih v lovišče tudi spomladi. Ampak takrat »ni časa«!

Nekaj razburljivih besed je padlo tudi na račun lovskih izpitov. Znanje kandidatov je bilo porazno. Komisija se je trudila, da bi posameznikom pomagala, vendar so se pojavili očitki, češ da je bilo prestrogo itd. Resnica pa je, da mnogi smatrajo lovski izpit kot formalnost in se nanj sploh ne pripravljajo, tako da ne poznajo niti osnovnih stvari. Lovec, ki ni sposoben opraviti lovskega izpita, res ni vreden, da se šteje k zeleni bratovščini.

H koncu bi dodal, da se mi ne zdi pravilno, ker so bili v novi UO LZ izvoljeni skoraj sami novi člani.

B. Rot

Strokovnost v lovski organizaciji

Že nekaj let se v naši organizaciji čuti potreba po reorganizaciji našega lovstva. Ker je tako delo zelo komplicirano sem mnenja, da bi pri tem moralo sodelovati čim več lovcev s terena tako, da bi svoje misli povedali v našem glasilu. S tem bi dobilo tudi glasilo pestrejšo vsebino. Za uspešno delo v lovstvu so pa potrebni izobraženi lovski strokovnjaki, zlasti za gojitev, da bi dajali napotke lovskim kolektivom pri praktičnem izvrševanju teh ukrepov. Pa tudi v družinah je treba dvigniti strokovnost tako, da bi vsakdo vedel, kaj je pri praktičnem lovu prav in kaj ne. Taki strokovnjaki bi morali sodelovati v komisijah ali odborih, ki bi se bavili z gojitvijo pri lovskih družinah. Danes ni problem dobiti tajnika ali blagajnika v družini, ker imajo člani, ki so večji takega dela iz svoje službe. Zato so se družine v tem pogledu utrdile. V pogledu gojitve in drugega smo pa zaostali. Za opravljanje izpitov za take strokovnjake bi morala biti le ena komisija pri LZS. Pri tem bi bilo pa treba paziti, da ne bi ustvarili kaste, ki bi hotela imeti posebne pravice. Dosedanji izpiti, ki so v rabi, dajejo pravico, da smo lovci, a za gojitev dajo premalo. Malo je družin, ki se v tem pogledu lahko pohvalijo, razen da so zgradile številne lovske koče. Brez temeljite in sistematične gojitve ne bomo prišli daleč. Do sedaj smo se v glavnem opirali na čuvajsko službo, kjer pa prav tako manjka strokovnosti, oziroma strokovnjakov, ki bi preko čuvajev vodili gojitvena dela v loviščih. Že danes se pojavlja problem članstva. Zmogljivost lovišč pa ni taka, da bi se

lahko kaj več ljudi vključilo v lovski šport. Zato je treba misliti bodisi tudi na to, da se povečajo površine lokalnih lovišč ali pa pretehtajo še nekatere možnosti posameznih lovišč. Iz prakse tudi vemo, da komisije za ocenjevanje lovskih trofejev dele rdeče pike. Vendar ni nikogar, ki bi takim strelcem potkrkal na njihovo vest. V tem pogledu nekaj manjka, da bi bila rdeča pika res učinkovita.

Stane Nosan
Ribnica na Dol.

Iz LD Šentjernej na Dolenjskem

Zelo me zanimajo članki v našem glasilu, ki se dajo uporabiti kot vzgojni za domače lovišče. Namenil sem se, da v kratkem opišem, kako gospodarimo v naši lovski družini Šentjernej.

Lovišče je pretežno hribovito, oziroma z manjšim gričevjem; ravninskega lovišča je malo. Skoraj po vsem lovišču so raztreseni večji ali manjši kompleksi vinogradov. Zato je v jeseni na brakadah tem lepše, ker ne manjka dobre kapljice. Lovišče ima prav dobre pogoje za gojitev divjadi, vsaj tiste, ki je trenutno v lovišču, to je srnjad, zajec, fazan in jereb, ki ga ne manjka nikjer v lovišču; jerebica je vse bolj redka. V enem predelu imamo tudi divjega petelina, med tem ko so divji prašiči le bolj prehodna divjad, čeravno se v lovišču pojavljajo v vsakem letnem času. Ne manjka se ne lisic, ne klatečih se psov in mačk, čeprav jih z vso vnemo uničujemo. Kakor sta važna tovarštvo in poštenost v vsaki organizaciji, toliko bolj sta v lovski. Teh je v naši družini nekdanj manjkalo, a je sedaj mnogo bolje, čeprav ne povsem dobro. Smotrno gospodarjenje se je začelo šele zadnjih deset let, po nekod še pozneje. Bili so primeri, da so bili nekateri predeli tako iztrebljeni, da so se morali nujno zaščititi. Sedaj so ti predeli najbolj bogati z divjadjo. Nekateri člani se že nekaj let pošteno trudijo, da se plan odstrela čim bolj izvede in odstreljena divjad dobro vnoveči, denar pa porabi za izboljšanje lovišča. Leta 1960 smo nabavili tudi fazane, ki s svojim oglašanjem prijetno poživljajo lovišče. Imamo pa še precejšen del lovišča z redko divjadjo, čeravno so vsi pogoji za dober stalež. Tega smo krivi največ sami, ker te oddaljene predele premalo obiskujemo, včasih kar zanemarjamo tako, da so tam vsi drugi gospodarji nad divjadjo, le lovci ne. Velik problem, ki nas lovce tare, pa je pomanjkanje primerne

prostora za sestanke. Sedaj osebenkujemo kjerkoli in včasih se sestanemo kar v gostilni, kar je najmanj primerno za resne in nemotene pomenke. Složno bomo pa tudi to prej ali slej zadovoljivo rešili.

J. Š.
LD Šentjernej na Dol.

Strelska tekmovanja slovenskih lovcev

V Murski Soboti se je 19. avgusta 1962 na strelišču tamkajšnje lovske družine, zgrajenem v naravi na čistem zraku in čudovitem obzorju, sešlo 34 slovenskih lovcev-strelcev za prvenstvo Slovenije v streljanju na glinaste golobe. Namen je bil, da na podlagi plasmana izbero izmed sebe najboljše v tem letu, da formirajo ekipo in posameznike, ki bodo na predstojećem državnem prvenstvu v tej disciplini branili barve LR Slovenije.

Dan je bil več kot ugoden za to srečanje. Čeprav sredi avgusta, je vreme povsem ustrezalo — ni bilo niti toplo niti hladno. Sonce se je od časa do časa pokazalo izza oblakov, a vetrič, ki je pihljal ves dan, je donasal prijetno svežino, a pri tem ni niti malo vplival na smer in domet golobov. Strelišče samo je — po pravilu — obrnjeno proti severu, golobi pa lete na predpisanih razdaljah in to preko močvirja, v katerem se tam nahajajoče se močvirske ptice niso niti najmanj vznemirjale od pokanja, ki je trajalo polnih osem ur. Tekmovanje je organizirala lovska zveza Slovenije, a organizacijo, ki je vseskozi brezhibno delovala, je izvedla Lovska zveza Pomurje. V tem pogledu je prirediteljem za uspešno izvršeno delo treba dati polno priznanje!

To republiško prvenstvo je otvoril član Izvršnega odbora LZS, Lojze Lakner, ki je v svojem govoru poudaril važnost, vlogo in značaj te discipline in strelcem želel dober uspeh.

Nastopile so ekipe Celja, Maribora, Ljubljane, Ptujja, Novega mesta, Murske Sobote in Nove Gorice. Streljali so na 40 glinastih golobov in sicer kombinirano — hkrati za posamezni in skupni plasman.

Že v prvi seriji (20 golobov) se je pokazalo, da ima Slovenija nadarjene strelce. Favoriti kakor posamezniki in ekipe so se mogli že zanesliveje napovedati, ki je nekaj posameznikov v prvi seriji doseglo po 17 in 18 zadetkov ter je zanesljivo streljanje, ne torej delno odcepljanje, ulivalo nado, da bodo v drugi seriji opravičili zaupanje. Zlasti so se medsebojno

kosali strelci: Zadnikar, Dimic in Brinovec ter ekipe iz Ljubljane in Maribora. Ti so dejansko vzbujali pozornost, ker je šlo za neznatne razlike, kar je potrdil tudi konec tekmovanja.

Ta tekma slovenskih lovcev-strelcev se je uspešno končala okoli 15. ure. Tedaj je tov. Laker v imenu LZS prebral rezultate in razglasil zmagovalce.

V ekipni konkurenci so prvo mesto osvojili lovci-strelci iz Ljubljane, ki so dosegli 117 zadetkov od 160 možnih. S prvim mestom so ljubljanski strelci prejeli tudi prehodni pokal, ki je bil pred nekaj leti ustanovljen in ga je v ta namen poklonil tov. Boris Kraiger, tedanji predsednik Izvršnega sveta Slovenije.

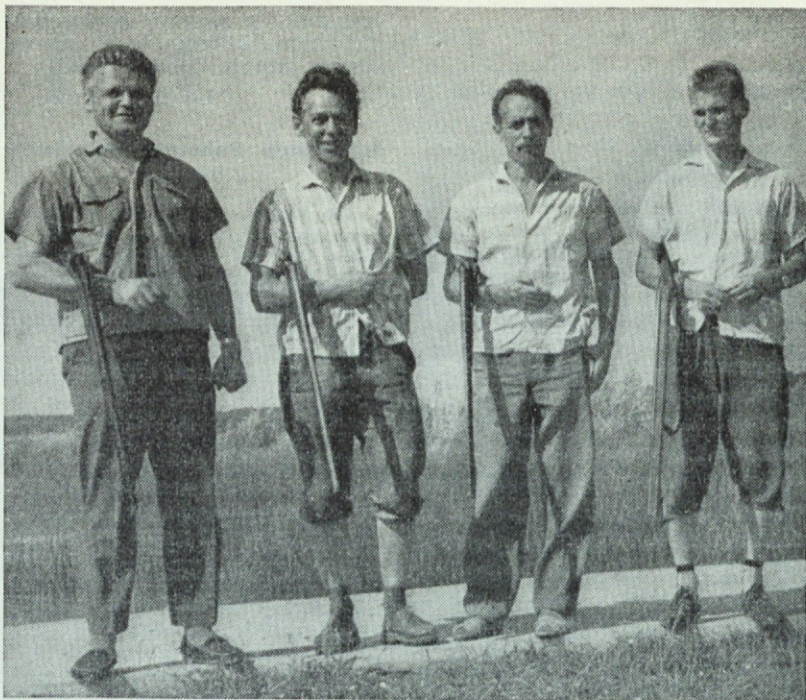
Drugo mesto v ekipnem plasmanu so zasedli Mariborčani. Borili so se zelo žilavo in resno ogrožali Ljubljance. Končno so se zadovoljili z drugim mestom z le enim zadetkom manj od ljubljanske ekipe. Tretje mesto je dobila ekipa Ptuja s 103 zadetki, četrto Novo mesto s 101 zadetkom, peto domača ekipa Murske Sobote s 95 zadetki, šesto ekipa Celja in sedmo ekipa Nove Gorice.

V konkurenci posameznikov je prvo mesto osvojil Jože Zadnikar, član ljubljanske ekipe. Zadnikar je dosegel 35 zadetkov od 40 možnih. Streljal je umirjeno in zelo sigurno. Lojze Laker mu je predal za doseženo prvo mesto prehodni pokal in karabinko. S to zmago je Zadnikar dobil tudi naslov prvaka Slovenije v tej disciplini za 1962. Drugo mesto si je priboril vztrajni Peter Dimic, prav tako član ljubljanske ekipe in bivši prvak Slovenije. Dosegel je 34 zadetkov (kakor Brinovec). Z izločitvenim tekmovanjem pa je Dimic osvojil drugo mesto, a Brinovec tretje z enakim številom zadetkov.

Kot četrti se je plasiral Cukijati iz Nove Gorice. Nekaj let se pojavlja na republiškem prvenstvu in vedno dobro strelja. To pot je dosegel 31 zadetkov in se s tem plasiral za nastop na predstojećem državnem prvenstvu.

Peto, šesto, sedmo in osmo mesto so zasedli po vrsti: Lužar, Korošec, Tomanič in Lipovšek, vsi s 30 zadetki. Zaporedje med njimi je prav tako določilo izločilno streljanje, ker sta bili prva in druga serija enaki. Deveti v vrstnem redu se je plasiral Klemen z 29 zadetki in prav tako Janez Bulc z 29.

Zmagovalnim ekipam in posameznikom je zastopnik LZS predal lepe nagrade in se končno zahvalil domačinom za izredno dobro organizacijo in toplo gosto-

Prvoplasirana strelska ekipa Ljubljana

ljubje, ki so ga bili vsi deležni v Murski Soboti. Na podlagi takih rezultatov v Sloveniji se je plasiralo trinajst strelcev, ki bi imeli pravico do nastopa na državnem prvenstvu v streljanju na glinaste golobe, ki bo konec septembra na Paliću, pri Subotici. Lovska zveza Slovenije mora v sporazumu s strelsko zvezo Slovenije izbrati izmed plasiranih strelcev najboljše za ekipo in ostale določiti kot posameznike, ki bodo nastopili za Slovenijo in z rezultati resno ogrožali strelce drugih republik.

Ob tem pa je treba opozoriti na velik nedostatek slovenskih strelcev. Mnogi izmed njih imajo jako slabo držo, držo, ki jim sigurno vzame nekaj zadetkov. Tehnika držanja orožja in nastopa, vzeto v celoti, ne ustreza in onemogoča doseganje dobrih rezultatov. Če bi se ti nedostatki izločili, in to ni težko, tedaj bi slovenski strelci, ki so sicer zelo nadarjeni (zlasti v hitrem refleksu) dosegli vsekakor znatno boljše rezultate od dosedanjih. Predstavljali bi resno konkurenco ostalim strelcem v državi tako v posamezni kakor v ekipni konkurenci. Sicer se njihova disciplina, borbenost, tovarištvo, topel sprejem in športna zavest na dostojni višini.

Vse v vsem bo to letno tekmovanje za prvenstvo Slovenije ostalo v lepem spominu, kot najuspelejša strelska demonstracija te vrste in kot srečanje, na

katerem smo videli dobro strelsko veščino ter dobro organizacijo, ki je zadovoljila vse udeležence in navzočo publiko.

Pero Trutin, Beograd — M. Š.

Republiški prvak Jože Zadnikar

Roman Boltauzer, 60-letnik. Tih in neopaženo si je oprtal naš vedno vedri in nasmejani lovski tovariš šesti križ. Po njegovem mladeniškem nastopu mu nihče ne bi prisodil, da se je pred desetimi leti srečal z Abrahamom. Stroga šola njegovega pokojnega strica, znanega štajerskega lovca in vodnika ptičarjev Rajka Boltauzerja, ga je vzgojila za lovsko pravičnega lovca in vodnika lovskega psa. Ob pomembnem jubileju želimo našemu iskrenemu tovarišu še mnogo zdravih let in lovske uspehov!

Lovski tovariši

Aleksandru Štifterju, sedemdesetletniku, našemu spoštovanemu članu iskreno čestitamo in mu želimo še mnoga srečna leta med nami!

Lovci LD Kupšinci pri Murski Soboti

Viliju Reberšaku, članu LD Griže, nosilcu »Spomenice 1941« in vzornemu lovcu in tovarišu čestitamo k njegovi petdesetletnici z željo, da se bomo še mnogokrat razigrani srečali na našem Gozdniku!

LD Griže

Ivanu Rojcu, večletnemu tajniku LD Zalec, biologu, gojitelju divjadi, članu odbora LZ Celje, odlikovancu za lovske zasluge, graditelju lovske koče na Rinki in dobremu lovskega tovarišu

čestitamo k njegovi petdesetletnici in mu kličemo še na mnoga zdrava leta in dober pogled!

Lovci LD Zalec

Inž. Franjo Pahernik osemdesetletnik

Še vedno stoji trden in zdravnan kakor pohorske smreke in jelke, ki jih je več ko 60 let sadil in gojil. Kot gozdarja po poklicu in lovca so ga že izza mlada prevzeli mogočni pohorski gozdovi, bogati z divjadjo, bajkami in pravljicami. Po srcu ljubitelj narave, gozdar in lovec že od ustanovitve slovenske lovske organizacije 1907 aktivno sodeluje v njenih vrstah. Pred tem pa je že za osvežitev krvi v dočnem lovišču naročal zajce in fazane iz Češke ter se posvečal smotrni gojitvi divjadi. Hkrati je bil v tistih časih ponemčevanja naše zemlje trden branik in opornik slovenskega življa v Dravski dolini, saj je imel svoj dom v Vuhredu ob Dravi. Zato in zavoljo aktivnega sodelovanja v OF, ga je nemški okupator izselil z vzorno urejene domačije v bratsko Srbijo. Med tem časom je izgubil sina edinca kot žrtev ustašev v Jasenovcu. Po vrnitvi iz pregnanstva je bil med ustanovitelji LD Vuhred, starešina LD Radlje,

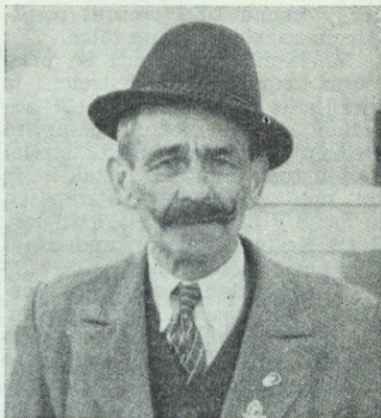
član izpitne komisije LZ Sloveniji Gradec, predavatelj, urejevalč lovskega katastra in sodelavec pri bonitiranju lovišč. Za svoje zasluge je tudi častni član LZ Maribor. Nič manjše njegove zasluge so v gozdarstvu. In še vedno je vsestransko delaven in požrtvovalen.

Lovski tovariši mu ob visokem življenjskem jubileju iskreno čestitamo in mu za njegovo dolgoletno delo s hvaležnostjo krepko stiskamo tovariško roko ter mu želimo še mnogo zdravih in srečnih

let doma in v loviških zelenih Pohorja!

Lovci Dravske doline in LZ Maribor

UMRLI SO:

Franc Martini, član LD Bizeljsko, je 60 let nosil puško, vzgajal učil in s svojim humorjem dvigal lovsko tovarištvo. Fantje v zelenih klobukih bomo pogrešali svojega vodjo na brakadah po bizeljskih hribovih in na zadnjih pogonih v zidanicah. Slava dragemu Šandrovcu Francelju!

Lovci LD Bizeljsko

Stane Bratuž, član in tajnik LD Črna jama Postojna, 49 let, je podlegel kot žrtev prometne nesreče.

Jože Turčinovič, član LD Kozina, star 70 let in 52 let lovec se je smrtno ponesrečil, ko se je vračal z lova.

Franc Sotenšek, član LD Zagorje ob Savi, 30 let agilen lovec je nenadoma preminul 58 let star.

Odgovori na vprašanja v št. 5 — 1962, stran 157 — o našem glasilu

V dveh mesecih smo prejeli pet odgovorov, enega iz Gorenjskega (Selca nad Skofjo Loko), drugega z Dolenjskega (Mokronog in tri s Štajerskega (Libelče, Dravograd in Vuzenica).

Za odgovore se tovarišem toplo zahvaljujemo! V glavnem so izrazili prav tiste želje, pa jih glede večje pestrosti in zanimivosti glasila, sami gojimo. Toda za enkrat so razmere močnejše kakor naša dobra volja. Pa tudi ostalim tovarišem se lepo zahvaljujemo, ker so po reku — kdor molči pritrjuje — v bistvu odobrili dosedanje naše delo. Tudi v bodoče se bomo trudili, da bomo spoštovane bralce zadovoljili do največje možnosti.

Uredništvo